

**Bryssel den 29 januari 2025
(OR. en)**

5721/25

**COMPET 46
MI 52
IND 25**

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	29 januari 2025
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2025) 26 final
Ärende:	MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN 2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 26 final.

Bilaga: COM(2025) 26 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 29.1.2025
COM(2025) 26 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften

{SWD(2025) 11 final} - {SWD(2025) 12 final}

Inledning

Att EU har möjlighet att konkurrera och blomstra i den globala ekonomin i samband med de nuvarande geopolitiska utmaningarna är avgörande för Europas välbefinnande. Detta är beroende av att EU:s styrkor och svagheter tydligt identifieras för att underbygga en framåtblickande strategi för att ta itu med dess brister, stärka dess styrkor och öppna för nya möjligheter.

Den inre marknaden, som är hem för nästan 450 miljoner människor och 23 miljoner företag och har en BNP på 17 biljoner euro, utgör kärnan i EU:s långsiktiga konkurrenskraft. Den gör EU till en av de tre största ekonomierna i världen och står för ungefär en sjättedel av den globala ekonomin. De ihållande hindren på den inre marknaden och den administrativa bördan hindrar den dock från att nå sin fulla potential. Framstegen för integrationen på den inre marknaden har saktat ned eftersom det fortfarande finns hinder, särskilt för tjänster. Företag, särskilt små och medelstora företag, uppger att de har svårt att hantera den administrativa bördan och följa de statliga bestämmelserna. Detta gör det svårare att bedriva verksamhet och minskar företagens möjligheter att expandera.

EU-ekonomins konkurrenskraft står inför ett ökat tryck från flera håll. EU har drabbats av strukturellt höga energi- och elpriser. De senare är för närvarande två till tre gånger högre än i USA¹. Europeiska företag har svårt att investera och kommersialisera sina forskningsresultat, vilket hindras av otillräckliga offentliga och privata investeringar i den mest lovande tekniken och de mest lovande sektorerna. Till följd av detta släpar utvecklingen och användningen av digital och annan avancerad teknik efter de konkurrerande ekonomierna. Det råder också brist på kompetent arbetskraft. Den alltmer instabila geopolitiska situationen kräver att stor uppmärksamhet ägnas åt strategiska beroenden.

Produktiviteten i Europa släpar alltjämt efter USA men har stor potential att komma ikapp. Arbetsproduktiviteten i EU, mätt i köpkraftsjusterad BNP per arbetad timme, ligger på 77,8 % den i USA 2023 (se figur 1). Den ligger å andra sidan över Förenade kungariket och Japan, både när det gäller nivåerna och dynamiken under de senaste åren. Inom EU döljer sig vissa skillnader bakom detta genomsnitt och en del medlemsstater som anslöt sig mer nyligen börjar komma ikapp USA:s nivåer.

Europas attraktionskraft som verksamhetsort minskar. Sedan 2008 har en tredjedel av de så kallade enhörningsföretagen beslutat att flytta utomlands². Endast 4 av de 50 största teknikföretagen är baserade i EU och inget av EU:s högst värderade företag har skapats från grunden³ under de senaste 50 åren⁴, vilket tyder på en brist på marknadsdynamik, ett otillräckligt innovationsklimat och stora hinder för marknadstillträde och expansion. Förtroendet för EU som verksamhetsort har därför minskat, samtidigt som de utländska direktinvesteringarna minskar och betydande belopp av hushållens besparingar investeras på annat håll. Samtidigt finns det en enorm potential att öka investeringarna i sektorer och teknik som är avgörande för EU:s konkurrenskraft, med utgångspunkt i EU:s styrkor, om rätt ramvillkor skapas.

¹ Eurostat, den amerikanska myndigheten för energiinformation. Se avsnitt 3.3.

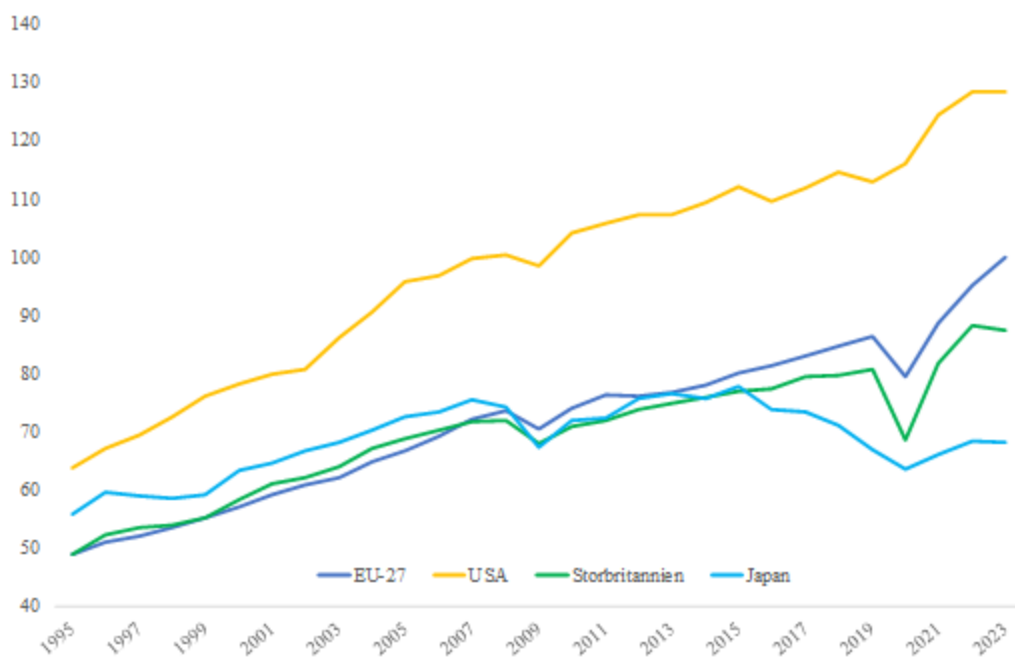
² Före detta premiärminister Mario Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), del A, s. 2.

³ Snarare än genom sammanslagningar, förvärv eller avknoppningar från etablerade företag.

⁴ Före detta premiärminister Mario Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), del A, s. 10.

Den årliga rapporten om den inre marknaden och konkurrenskraften utgör den analytiska ramen för konkurrenskraftskompassen, som lades fram samtidigt som den nya kommissionens första stora initiativ. Rapporten syftar till att tillhandahålla en diagnos för att stödja given för ren industri och strategin för den inre marknaden. Den bygger på rapporterna från f.d. premiärminister Enrico Letta om den inre marknaden⁵, f.d. premiärminister Mario Draghi om konkurrenskraft⁶ och f.d. president Sauli Niinistö om beredskap⁷. Den är ett svar på företagens krav på att konkurrenskraften ska stå i centrum för EU:s dagordning⁸.

Figur 1: Arbetsproduktivitets utveckling i EU och andra avancerade ekonomier

Källa: Databasen Ameco. BNP per capita i köpkraftspariteter per arbetad timme. Värden indexerade med EU till 100 2023.

Rapporten innehåller 22 nyckelprestationsindikatorer⁹ och en analys av de viktigaste drivkrafterna bakom EU:s långsiktiga konkurrenskraft och produktivitet samt den inre marknadens tillstånd. Den utgör underlag för diskussioner med medlemsstaterna och Europaparlamentet och gör det möjligt att utvärdera den inre marknaden och EU:s konkurrenskraft som en del av en årlig framstegsöversyn¹⁰ enligt en begäran från Europeiska rådet¹¹ på grundval av meddelandet om EU:s konkurrenskraft på lång sikt från 2023¹². Den kompletteras av två arbetsdokument från kommissionens avdelningar som tillhandahåller ytterligare datatäckning och dataanalys med avseende på nyckelprestationsindikatorerna, en översikt över resiliensåtgärder bland valda globala aktörer och övervakning av industriella

⁵ Före detta premiärminister Enrico Letta, [Much more than a Market](#).

⁶ Före detta premiärminister Mario Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#).

⁷ Före detta president Sauli Niinistö, [Enhancing the European Union's Resilience for Future Uncertainties](#).

⁸ Uppmaningarna från näringslivet omfattar till exempel [The Antwerp Declaration for a European Industrial Deal](#).

⁹ Årets utgåva av rapporten avviker från nyckelprestationsindikatorerna 17+2 i 2024 års rapport och kompletterar dem med ett begränsat antal tillägg för att fördjupa analysen på områden av avgörande intresse.

¹⁰ [Meddelande, Inre marknaden 30 år, \(COM\(2023\) 162\)](#).

¹¹ [I Europeiska rådets slutsatser från december 2022](#) uppmanades kommissionen att lägga fram en strategi på EU-nivå för att öka konkurrenskraften och produktiviteten.

¹² [Meddelande, EU:s konkurrenskraft på lång sikt – efter 2030, \(COM\(2023\) 168\)](#).

ekosystem. Dessa delar kompletteras av resultattavlan för den inre marknaden och konkurrenskraft, med ytterligare 150 indikatorer¹³.

I rapporten identifieras styrkor att bygga vidare på och svagheter som behöver åtgärdas. Den utgår från en bedömning av hur den inre marknaden fungerar och går vidare för att utvärdera EU:s konkurrenskraft längs konkurrenskraftskompassens tre delar. I rapporten granskas EU:s framsteg med att överbrygga innovationsklyftan. I rapporten redogörs sedan för läget för drivkrafterna bakom utfasningen av fossila bränslen i industri och investeringar. Slutligen tittar man i rapporten på framstegen när det gäller att stärka den ekonomiska säkerheten och minska beroendet.

¹³ Europeiska kommissionen, resultattavlan för den inre marknaden.

AVSNITT 1 – En fungerande inre marknad

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	Mål	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 1: Arbetsproduktivitet	BNP per arbetad timme i köpkraftspariteter.		77,8 % av USA:s nivå (2023) 74,2 % av USA:s nivå (2022)
Nyckelprestationsindikator 2: Integration på den inre marknaden	Andel av EU:s BNP som utgörs av handel mellan EU:s medlemsstater.		23,8 % för varor (2023) 26,0 % för varor (2022) 7,6 % för tjänster (2023) 7,8 % för tjänster (2022)
Nyckelprestationsindikator 3: Bristande överensstämmelse	Andel EU-direktiv om den inre marknaden avseende vilka kommissionen har inlett överträdelseförfaranden för felaktigt införlivande.	<0,5 %	0,9 % (2024) 1,1 % (2023)
Nyckelprestationsindikator 4: Hur lätt är det att efterleva reglerna	Hur lätt är det att efterleva reglerna, baserat på undersökningsuppgifter från företag som besvarar följande fråga: ”Hur lätt är det för företag i ditt land att följa statliga bestämmelser och administrativa krav (t.ex. tillstånd, rapportering, lagstiftning)? (1 = Extremt komplext, 7 = Mycket enkelt)” i undersökningen för Världsekonomiskt forums globala konkurrensindex.		3,87 (2023) 3,80 (2022)

Förklaringar	Bättre	Stabilt	Sämre
--------------	--------	---------	-------

En välfungerande inre marknad är den viktigaste faktorn för att stärka produktivitetstillväxten, eftersom den bidrar med stor efterfrågan och diversifierade försörjningskällor. Den ger företagen möjlighet att förnya sig och växa. En av dess viktigaste tillgångar är en stabil miljö som bygger på rättsstatsprincipen. Respekten för rättsstatsprincipen är av central betydelse för att den inre marknaden ska fungera och tillhandahåller en stabil verksamhetsmiljö som ger EU och dess medlemsstater en global konkurrensfördel. Rättsstatsprincipen säkerställer ett företagsklimat där lagarna tillämpas effektivt och enhetligt, där företag kan bedriva verksamhet i en annan medlemsstat på samma villkor som lokala företag och där budgetar används på en transparent och objektiv grund.

Integrationen på den inre marknaden fortskrider och handeln inom EU har ökat de senaste årtiondena. Den gränsöverskridande handeln med varor inom EU har ökat från drygt 20 % av EU:s BNP 2018 till 23,8 % i dag (nyckelprestationsindikator 2). När det gäller integreringen av tjänster är situationen mer blandad – den ökar mycket långsammare och från mycket lägre nivåer – från cirka 7 % av BNP till 7,8 % under samma period. År 2023 skedde en betydande minskning för varor och en liten minskning för tjänster¹⁴, men nivån ligger fortfarande betydligt över nivån före pandemin. En viktig del av den senaste tidens minskning av värdet för handeln med varor kan tillskrivas de sjunkande energipriserna som har sänkt priserna på handelsvaror, men de faktiska volymerna minskade också. Det kan vara för tidigt att dra en definitiv slutsats om dessa trender och framtida uppgifter kommer att ge ytterligare underlag.

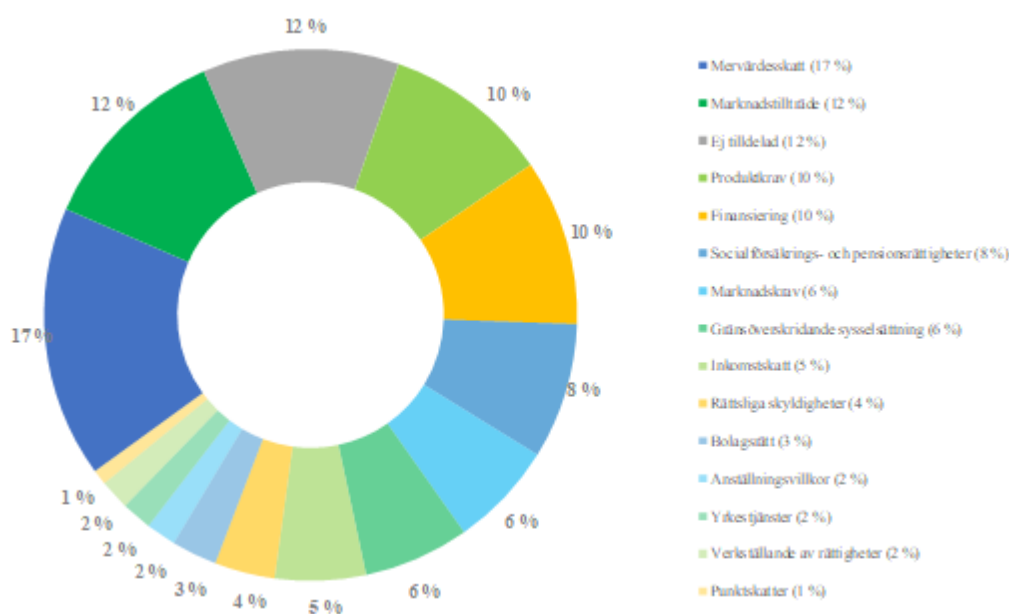
¹⁴ Bortsett från den tydliga priseffekten finns det flera faktorer som kan ha hindrat handeln inom EU, däribland de globala värdekedjornas växande relevans, geopolitiska spänningar, strukturella förändringar i EU:s ekonomi såsom minskad tillverkning och ökning av tjänster, Förenade kungarikets beslut att lämna EU och ihållande hinder för handel och investeringar såsom icke-tariffära hinder och regleringsskillnader.

1.1 Hinder på den inre marknaden

Under årens lopp har EU avlägsnat många handelshinder på den inre marknaden, men samtidigt fortsätter nya hinder och källor till fragmentering att uppstå. Verktøget för spårning av hinder på den inre marknaden¹⁵ samt analyser som gjorts av det europeiska rundabordsforumet för industrin¹⁶, EuroChambres¹⁷ och andra berörda parter visar på ett mönster av ökade hinder. För att fastställa lämpliga politiska åtgärder för att minska dessa hinder är det nödvändigt med övervakning ur olika perspektiv.

När det gäller tjänster är den inre marknaden fortfarande fragmenterad på grund av en kombination av rättsliga och administrativa hinder. De viktigaste rättsliga hindren innefattar rättsliga krav på tillträde till reglerade yrken och på de företag som kan utföra tjänster samt olika arbets- och skattelagstiftning. De administrativa hindren innefattar komplexa deklarationskrav för utstationering av arbetstagare och intyg om socialförsäkring. Bolagsrättens komplexitet och skillnaderna mellan de regler i olika medlemsstater som gäller vid inrättandet av ett nytt företag eller registrering av ett dotterbolag utgör fortfarande ett hinder för tjänster som är beroende av närhet till kunderna.

Figur 2: Rapporterade hinder per kategori, uppdelade på de 15 främsta.

Källa: Resultattavla för verktyget för spårning av hinder på den inre marknaden, som använder uppgifter från Your Europe, återkoppling från små och medelstora företag, Solvit och Your Europe – Rådgivning, mellan 2022 och oktober 2024.

Den gränsöverskridande rörligheten för varor inom EU möter ofta olika typer av hinder, vilket framgår av uppgifterna från verktyget för spårning av hinder på den inre marknaden. Nationella krav på förpackning och märkning tvingar till exempel producenterna att tillverka produkter som är skräddarsydda för specifika medlemsstater, i stället för att betjäna hela den inre marknaden. Marknadstillträdet för varor är också pressat på grund av de rättsliga

¹⁵ Verktøget för spårning av hinder på den inre marknaden skapades inom ramen för [förordningen om en gemensam digital ingång](#) för att samla in uppgifter om hinder på den inre marknaden från medborgare och företag: [verktyget för spårning av hinder på den inre marknaden](#).

¹⁶ [Inre marknaden, kompendium med hinder, den 13 februari 2024](#).

¹⁷ Eurochambres Single Market Survey: [Overcoming obstacles, developing solutions](#).

och administrativa hindren för marknadstillträde, däribland erhållandet av godkännanden och tillstånd. Andra hinder än rättsliga, som territoriella begränsningar av utbudet¹⁸, rapporteras regelbundet av berörda parter (se avsnitt 1.4 om fri rörlighet för varor). Ett av hindren för varor är det sätt på vilket marknadstillträdet begränsas genom krav från system för utökat producentansvar. De marknadskrav som fastställts av medlemsstaterna för ömsesidigt erkännande av icke-harmoniserade varor och exporten, transporten och användningen av sekundära material har också gjort den inre marknaden ännu mer fragmenterad. Figur 2 ger en översikt över de 15 huvudsakliga hindren, enligt vad som rapporteras i verktyget för spårning av hinder på den inre marknaden.

1.2 Genomförande och efterlevnad på den inre marknaden

EU:s medlemsstater och kommissionen delar ansvaret för att se till att EU-lagstiftningen följs, bland annat genom att säkerställa att reglerna för den inre marknaden följs och att människors rättigheter respekteras. Kommissionens arbete med att säkerställa efterlevnad kombinerar tre huvudaspekter: att stärka förebyggandet av hinder, samarbete med medlemsstaterna och korrigerande tillsynsåtgärder.

När det gäller den förebyggande aspekten av efterlevnaden bedriver kommissionen ett nära samarbete med medlemsstaterna för att säkerställa ett effektivt genomförande av de befintliga anmälningssystemen och att de är transparenta. Som svar på medlemsstaternas begäran har kommissionen infört och håller på att vidareutveckla den gemensamma anmälningssperioden, en onlineplattform som ger en översikt över och enkel tillgång till olika anmälningförfaranden som härrör från sektorsspecifik lagstiftning som är relevant för den inre marknaden.

Arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden främjar en känsla av gemensamt ansvar mellan kommissionen och medlemsstaterna för att korrekt genomföra EU:s regler och samarbeta för att ta itu med särskilda hinder på den inre marknaden. Rapporten från arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden¹⁹ ger en heltäckande översikt. Exempel på de resultat som uppnåtts under de senaste åren är avlägsnandet av över 90 administrativa hinder för att tillåta vind- och solenergi och stödet för att införa fem goda rutiner för tillståndsförfaranden som bidrar till att öka investeringarna i förnybar energi. Samarbetet inom arbetsgruppen minskade också ibandiskrimineringen inom fem områden (skatter, socialt stöd, pensioner, hälso- och sjukvårdsbetalningar och telekommunikation). Nya projekt för arbetsgruppen inom andra områden, såsom digitala tjänster, förpacknings- och märkningskrav och ömsesidigt erkännande, håller på att fastställas²⁰.

När det gäller den korrigerande aspekten av efterlevnaden på den inre marknaden förbättras situationen stadigt. Enligt resultattavlan för den inre marknaden²¹ har antalet överträdelseförfaranden på den inre marknaden som kommissionen har inlett mot EU:s medlemsstater för att de inte har genomfört EU-lagstiftningen korrekt minskat ytterligare (– 6 % under det senaste året)²². Antalet överträdelser per medlemsstat varierar avsevärt och de

¹⁸ Territoriella begränsningar av utbudet är hinder som införs av privata leverantörer i leveranskedjan och som kan påverka detaljhandlare eller grossister. Sådana begränsningar kan hindra eller begränsa möjligheterna för detaljhandlare eller grossister att köpa varor i andra EU-länder än det land där de är etablerade. De kan också hindra dem från att distribuera (dvs. sälja vidare) varor till andra EU-länder än det där de är etablerade.

¹⁹ [Europeiska kommissionen, rapport från arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden.](#)

²⁰ [Rapport från arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden.](#)

²¹ [Single Market Scoreboard.](#)

²² [Single Market Scoreboard.](#) Antalet pågående överträdelseförfaranden har minskat trots att 25 % fler nya ärenden inleddes jämfört med föregående rapporteringsperiod (från 138 till 172).

sektorer som berörs av de flesta överträdelserna på den inre marknaden är miljö (35 %), transport (17 %) och energi (12 %). Kommissionen fortsätter också att tillämpa EU:s konkurrenslagstiftning på konkurrensbegränsande beteenden som skapar hinder för en väl fungerande inre marknad. Enligt domstolen kan enskilda personer begära ekonomisk ersättning om en medlemsstat begär en allvarlig överträdelse av EU-lagstiftningen.

Bristen på överensstämmelse håller långsamt på att minska jämfört med de tidigare höga nivåerna men ligger fortfarande under EU:s målvärde²³. Detta mäts som andelen EU-direktiv om den inre marknaden avseende vilka kommissionen har inlett överträdelseförfaranden för felaktigt införlivande (nyckelprestationsindikator 3). Efter att bristen på överensstämmelse ökade markant från 0,8 % 2018 till en toppnotering på 1,4 % 2020 minskade den nu långsamt till 0,9 % 2023. Den ligger dock fortfarande långt över EU:s mål på 0,5 %.

Rättsakten om krissituationer och resiliens på den inre marknaden²⁴ stärker krisberedskapen och krishanteringen genom att ta itu med avbrott i leveranskedjorna och förbättra samordningen mellan medlemsstaterna. Kommissionen genomför beredskapsplaner, inklusive krissimuleringar och förbättrade kommunikationsverktyg, för att säkerställa att den inre marknaden fungerar smidigt för medborgare, företag och regeringar.

1.3 Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster på den inre marknaden

Tjänstesektorn står för cirka 70 % av EU:s BNP och sysselsättning²⁵, men ändå fortsätter den inre marknaden för tjänster att underprestera. Handeln med gränsöverskridande tjänster uppgår till mindre än en tredjedel av handeln med varor²⁶ och är, i motsats till varor, inte större än handeln med tjänster med tredjeländer. Arbetsproduktivitetsens tillväxt inom tjänstesektorn är fortfarande också låg²⁷ och påverkar konkurrenskraften negativt för både själva tjänstesektorn och EU:s tillverkningsindustri, eftersom tjänster står för nästan 40 % av mervärdet inom tillverkningen²⁸.

Enligt tjänstedirektivet, som syftar till att undanröja hinder för investeringar och handel med gränsöverskridande tjänster, har medlemsstaterna stor frihet att fastställa sina egna regler. Detta leder till många olika nationella regler. Även om specifika nationella krav kan vara motiverade och proportionella för att uppnå legitima mål av allmänt intresse innebär de hinder för yrkesutövare och företag som vill erbjuda tjänster i andra EU-medlemsstater. Trots en inledande minskning av de rättsliga hindren efter införlivandet av tjänstedirektivet uppskattar kommissionen att cirka 60 % av dessa hinder är av samma typ som för 20 år sedan²⁹, och att det ömsesidiga erkännandet är begränsat.

²³ Europeiska kommissionen, [Resultattavlan för den inre marknaden](#).

²⁴ [Rättsakten om krissituationer och resiliens på den inre marknaden](#).

²⁵ [Resultattavlan för den inre marknaden, Access to Services and Services Markets](#).

²⁶ Detta beror framför allt på de hinder som nämns i avsnitt 1.1, t.ex. reglering av yrken och företag som kan utföra tjänster, olika arbets- och skattelagstiftning, komplexa deklarationskrav för utstationering av arbetstagare och intyg om socialförsäkring.

²⁷ [ECB, Eurostat](#). Ökningen av EU:s arbetskraftsproduktivitet inom tjänstesektorn är lägre än inom tillverkningen (0,96 % jämfört med 1,55 % under perioden 2010–2019). Ökningen av arbetsproduktiviteten i EU per timme inom tjänstesektorn släpar också efter USA (en ökning på 3,8 % jämfört med 12,4 % under perioden 2019–2024).

²⁸ ECSIP Consortium, *Study on the relation between industry and services in terms of productivity and value creation*.

²⁹ [30 years of single market – taking stock and looking ahead](#); [Business Europe, Examples of Single Market barriers for businesses - 2023](#).

Tjänstesektorer som byggsektorn och detaljhandeln är ekonomiskt viktiga men uppfyller inte sin potential³⁰. Tillhandahållandet av nya bostäder och renoveringen av Europas byggnadsbestånd bromsas av en komplex rättslig och administrativ miljö med stora skillnader, inte bara mellan medlemsstaterna utan även inom medlemsstaterna, som begränsar tillhandahållandet av gränsöverskridande byggtjänster. Andra exempel är begränsningar för etablering av detaljhandel och den dagliga detaljhandelsverksamheten, vilka utgör betydande hinder för en bättre fungerande detaljhandelssektor som får spridningseffekter längs leveranskedjan och på konsumenterna.

Medlemsstaterna begränsar tillträdet för mer än 5 700 reglerade yrken i EU³¹, vilket utgör ungefär 22 % av arbetskraften³². Andelen anställda inom reglerade yrken varierar avsevärt mellan medlemsstaterna, från 14 % i Danmark till 33 % i Tyskland³³. Regleringen av yrken kan skydda mål av allmänt intresse men sker på bekostnad av att inhemska och andra EU-medborgare hindras från att utöva dessa yrken om de inte uppfyller kraven i nationell lagstiftning. I en uppsättning yrken som vanligtvis hyrs in av företag som externa tjänsteleverantörer, såsom revisorer, arkitekter, väg- och vattenbyggnadsingenjörer och jurister, varierar begränsningsgraden kraftigt: vissa medlemsstater tillämpar inga begränsningar medan andra kraftigt begränsar utländska medborgares möjlighet att utöva yrket³⁴.

Om en medlemsstat reglerar ett yrke måste medborgare från andra medlemsstater genomgå ett förfarande för att få sina yrkeskvalifikationer erkända. Tack vare de förfaranden som inrättats genom direktivet om yrkeskvalifikationer³⁵ godkändes över 90 % av de nästan en miljon ansökningarna om erkännande³⁶. Ändå står medborgarna inför praktiska problem när de försöker få sina yrkeskvalifikationer erkända³⁷. Ett ständigt problem är också det långsamma och ineffektiva erkännandet av tredjelandsmedborgares kvalifikationer, vilket hindrar rörligheten, bidrar till överkvalificering och begränsar integrationen på EU:s arbetsmarknad. Kommissionen arbetar på möjliga lösningar för att påskynda och förenkla systemet för erkännande av yrkeskvalifikationer.

Även om deklarerationer om utstationering av arbetstagare kan motiveras för att skydda deras rättigheter utgör de ett betydande administrativt hinder för tillfälligt gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster. Kommissionen samarbetar med medlemsstaternas myndigheter inom arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden för att säkerställa motiverade och proportionella deklarerationsskyldigheter. Kommissionen har dessutom föreslagit en förordning om att inrätta en gemensam frivillig digital portal för att förenkla deklarerationen av utstationering av arbetstagare, vilken ska vara ansluten till informationssystemet för den inre marknaden (IMI)³⁸. Detta skulle göra det möjligt för företag

³⁰ Byggsektorn står till exempel för 11 % av EU:s BNP, men endast för 1 % av handeln med tjänster inom EU. Arbetsproduktiviteten per timme inom byggsektorn uppgår till cirka 35 euro i timmen, vilket är 30 % mindre än inom tillverkningen.

³¹ [Databas över reglerade yrken](#).

³² [Measuring Prevalence and Labour Market Impacts of Occupational Regulation in the EU](#).

³³ Se ovan.

³⁴ Europeiska kommissionen, [Single Market Scoreboard](#), ”Barriers to accessing professional services markets”, EU:s databas över begränsningsindikatorer (EURI).

³⁵ [Direktivet om yrkeskvalifikationer](#).

³⁶ [Databas över reglerade yrken](#).

³⁷ Även om automatiska erkännandeförfaranden som bygger på harmoniserade minimikrav på utbildning eller yrkeserfarenhet gäller för specifika yrken och sektorer är deras räckvidd i praktiken alltför begränsad och förfarandena förblir alltför ofta komplexa och långsamma.

³⁸ [Kommissionens förslag](#) av den 13 november 2024 om inrättande av en gemensam digital deklarerationsportal.

att göra utstationeringsdeklarationer på en plats för alla EU-länder med hjälp av det offentliga gränssnittet och minska den administrativa bördan för företag och nationella myndigheter, samtidigt som arbetstagarnas rättigheter skyddas.

Postsektorn står inför utmaningar till följd av den strukturella minskningen av brevverksamheten och ökande enhetskostnader som pressar kostnaderna för den samhällsomfattande tjänsten. Postsektorn är avgörande för ekonomin och den inre marknaden, står för 0,8 % av EU:s BNP och sysselsätter 1,65 miljoner människor. Nya marknadsaktörer, särskilt e-handelsjättar, stör konkurrensen på området för pakettleverans. Enligt en nyligen gjord studie³⁹ står sektorn inför utmaningar såsom ökad fragmentering av lagstiftningen och olika kvalitetsnivåer.

1.4 Gränsöverskridande rörlighet för varor på den inre marknaden

Den nya lagstiftningsramen har förbättrat konsekvensen i EU:s produktlagstiftning men står inför problem. Den nya lagstiftningsramen omfattar produkter som batterier, maskiner och personlig skyddsutrustning⁴⁰ och ligger till grund för ungefär 80 % av den industriella produktionen och 74 % av tillverkningen inom EU. I 2022 års utvärdering av den nya lagstiftningsramen avslöjades dock akuta problem, däribland potentiell utländsk påverkan, olagliga metoder och luckor i hanteringen av digitaliseringen och den cirkulära ekonomin. Det är mycket viktigt att ta itu med dessa problem för att säkerställa samstämmighet och minska kostnaderna för ekonomiska aktörer och myndigheter.

Den fria rörligheten för varor undergrävs när produkterna inte uppfyller kraven med avseende på hälsa, säkerhet och hållbarhet. EU:s ram för marknadskontroll syftar till att motverka detta och gäller alla icke-livsmedelsprodukter som omfattas av harmoniseringslagstiftningen. Dessa produkter utgör cirka två tredjedelar av handeln med varor inom EU. Kommissionen stöder och samordnar de nationella myndigheternas verksamhet för att kontrollera att de produkter som släpps ut på EU-marknaden överensstämmer med kraven och finansierar 36 pågående gemensamma tillsynsåtgärder inom olika produktsektorer som omfattas av unionens harmoniseringslagstiftning. År 2024 registrerade tillsynsmyndigheterna mer än 36 916 utredningar av icke-livsmedelsprodukter och vidtog åtgärder i mer än 23 389 fall för att skydda konsumenterna och säkerställa lika villkor för företag.

Nya trender inom den internationella e-handeln och förändrade leveranskedjor sätter press på tullkontrollerna, marknadsövervakningen och konsumentskyddsmyndigheterna. Antalet e-handelspaket som importerades till EU ökade från 1,1 miljarder 2022 till 2,2 miljarder 2023 och förväntas uppgå till 4 miljarder 2024. År 2023 hölls omkring 152 miljoner falska produkter kvar vid EU:s gräns och på den inre marknaden, vilket är en betydande ökning från 86 miljoner 2022⁴¹. Betydande åtgärder har vidtagits för att hantera problemet med varor som inte uppfyller kraven, vilka når den inre marknaden bland annat genom onlineförsäljning. Detta inbegriper genomförandet av förordningen om marknadskontroll⁴² med stöd av EU-nätverket för produktöverensstämmelse,

³⁹ [Generaldirektoratet för inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag – posttjänster.](#)

⁴⁰ [Batterier: förordning \(EU\) 2023/1542](#), maskiner: [förordning \(EU\) 2023/1230](#), personlig skyddsutrustning: [förordning \(EU\) 2016/425](#).

⁴¹ Detta innebär särskilda utmaningar för produktsäkerheten och marknadskontrollen, eftersom cirka tre fjärdedelar av de utpekade farliga produkterna i EU kommer från länder utanför EU och inte alla konsumentprodukter omfattas av ett krav på att det ska finnas en ansvarig person i EU som kan nås för att vidta korrigerande åtgärder. Detta har en negativ inverkan på de lika villkoren i EU.

⁴² [Förordning \(EU\) 2019/1020](#).

antagandet av förordningen om allmän produktsäkerhet⁴³ för att stärka reglerna om produktsäkerhet och förslag till en reform av EU:s tullunion för att kontrollera produktimporten mer effektivt. Dessutom vidtar kommissionen åtgärder enligt förordningen om digitala tjänster.

Territoriella begränsningar av utbudet inom detalj- och grossisthandeln fragmenterar den inre marknaden, begränsar konsumenternas valmöjligheter och bidrar till betydande prisskillnader i hela EU⁴⁴. Dessa begränsningar införs av stora märkestillverkare för att göra det mycket svårt eller omöjligt för detaljhandlare att köpa produkter i en medlemsstat och sälja dem vidare i en annan. Konkurrenslagstiftningen är ett effektivt verktyg för att bestraffa sådana metoder⁴⁵, men många faller utanför dess tillämpningsområde⁴⁶. För att hitta lösningar på detta problem inledde kommissionen en undersökning tillsammans med medlemsstaterna inom ramen för arbetsgruppen för efterlevnad på den inre marknaden och kommer att inleda en dialog med berörda branschaktörer (detaljhandlare och grossister, tillverkare, konsumenter).

Harmoniserade tekniska standarder främjar den fria rörligheten för varor genom att säkerställa att produkterna uppfyller kraven på säkerhet, kvalitet och prestanda i medlemsstaterna. CE-märkningen identifierar produkter som överensstämmer med EU:s harmoniserade produktlagstiftning och gör det möjligt att sälja dem i hela Europa. Standarder minskar handelshindren, säkerställer produkters interoperabilitet och stärker de europeiska företagens konkurrenskraft. Standardiseringsramen är ibland inte så snabb och smidig, särskilt när det gäller nya värdekedjor för den gröna och den digitala omställningen. Det är mycket viktigt att främja ett snabbt tillhandahållande av standarder och att EU-industrin deltar i arbetet med begäranden om standardisering på områden som är viktiga för EU:s konkurrenskraft. Sådana prioriterade områden fastställs årligen genom unionens årliga arbetsprogram för europeisk standardisering⁴⁷. Kommissionen håller för närvarande på att utvärdera den rättsliga ramen för europeisk standardisering för att fastställa ytterligare åtgärder.

Utvärderingen av förordningen om märkning av textilier visar på att det finns många olika märkningskrav. Detta ökar komplexiteten för den information som tillhandahålls konsumenterna och splittrar den inre marknaden. I utvärderingen konstateras⁴⁸ också att det befintliga regelverket på EU-nivå inte omfattar återvinningsrelaterad information och icke-fysiska märkningar, dvs. digital märkning.

1.5 Regelbördan på den inre marknaden

Företagen uppfattar regelbördan i Europa som för betungande och 32 % av EU:s företag anser att regleringen är ett ”stort hinder” för deras investeringsverksamhet. Ytterligare 34 % av EU:s företag ser reglering som ett mindre hinder, vilket innebär att totalt två tredjedelar

⁴³ [Förordning \(EU\) 2023/988](#).

⁴⁴ I en oberoende studie som genomfördes för Europeiska kommissionen 2020 uppskattades att konsumenterna skulle kunna spara upp till 14,1 miljarder euro per år på sina inköp av vissa produkter om territoriella begränsningar av utbudet togs bort.

⁴⁵ Den 23 maj 2024 bötfällde kommissionen Mondelez på 337,5 miljoner euro för att företaget hindrade den gränsöverskridande handeln med choklad, kex och kaffeprodukter. Tidigare hade kommissionen 2019 ålagt AB InBev böter på 200 miljoner euro för att företaget begränsade den gränsöverskridande försäljningen av öl.

⁴⁶ EU:s konkurrenslagstiftning gäller endast när de territoriella begränsningarna av utbudet ingår i konkurrensbegränsande avtal eller genomförs ensidigt av en dominerande aktör.

⁴⁷ [Annual Union Work Programme for European Standardisation for 2024](#).

⁴⁸ [Översyn av förordning \(EU\) nr 1007/2011](#). Dessutom utvecklas nya fibrer, med ökande komplexitet och hastigheter, och ny återvinningsteknik blir snabbt tillgänglig, vilket kräver bättre fiberidentifiering och digital märkningsteknik är nu lättillgänglig och prisvärd.

av företagen anser att de hindras från att investera på grund av överdriven reglering⁴⁹. Som jämförelse uppger endast 21 % av företagen i USA att ”företagsregleringen” är ett stort hinder för investeringar. Jämfört med förra året har EU-företagens uppfattning om bördan av statlig reglering i stort sett varit stabil, med en liten förbättring från 3,4 under 2019 till 3,9 under 2023⁵⁰, även om den fortfarande är alltför tung (se nyckelprestationsindikator 4).

Av företagen anser 41 % att den ökade regelbördan utgör den främsta riskfaktor som negativt påverkar EU:s attraktionskraft som plats för utländska direktinvesteringar⁵¹. Detta kan delvis förklara att EU:s andel av de årliga globala utländska direktinvesteringarna har minskat betydligt från 36 % (2019) till 4 % (2023)⁵². Regelbördan är särskilt betungande för små och medelstora företag. Av EU:s små och medelstora företag rapporterar 28 % att mer än 10 % av deras personal är anställda för att bedöma och uppfylla lagstadgade krav och standarder⁵³. Till exempel kan tillståndsförfaranden för nya eller moderniserade tillverkningsanläggningar vara tidsödande, kostsamma och medföra kontakter med en mängd offentliga förvaltningar. Andra områden som upprepade gånger tas upp av företag som särskilt betungande är utstationeringen av arbetstagare, företagens hållbarhetsrapportering och kemikalielagstiftningen.

1.6 Digitala verktyg för den inre marknaden

Ekonomiska aktörer rapporterar att de har svårt att få tillgång till information och genomföra administrativa formaliteter på nätet. Nyligen genomförda undersökningar⁵⁴ visar att svårigheterna att få tillgång till information om regler och krav samt alltför komplexa administrativa förfaranden utgör centrala problem. För att ta itu med detta problem kan digitala verktyg underlätta tillgången och minska den administrativa bördan. Den gemensamma digitala ingången är till exempel ett EU-initiativ för e-förvaltning som redan fungerar som en enda kontaktpunkt för medborgare och företag som vill arbeta, studera eller bedriva verksamhet i en annan EU-medlemsstat. Dess tillämpningsområde har gradvis utvidgats till att omfatta ytterligare områden och lagstiftningsinitiativ⁵⁵. Det krävs dock fortfarande betydande framsteg, särskilt när det gäller att göra förfaranden tillgängliga för gränsöverskridande användare.

Ett fragmenterat samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter och Europeiska kommissionen kan undergräva ett effektivt genomförande av EU-lagstiftningen. Informationssystemet för den inre marknaden (IMI) spelar en viktig roll för att underlätta samarbete och snabbt utbyte mellan över 12 000 offentliga myndigheter i hela Europa. Förra året införlivade IMI databasen över reglerade yrken. Ytterligare användning av IMI, såsom det föreslagna inrättandet av en gemensam digital portal för deklaration av utstationering av arbetstagare, skulle kunna minska den administrativa bördan ytterligare.

Ett inkonsekvent införande av elektronisk fakturering komplicerar de administrativa förfarandena för företag ytterligare, särskilt vid offentliga upphandlingar. Enligt direktivet om elektronisk fakturering vid offentlig upphandling⁵⁶ ska alla upphandlande

⁴⁹ EIB, [Investment Barriers in the EU](#).

⁵⁰ På en skala från 1 till 7 där 1 = extremt komplext och 7 = extremt enkelt.

⁵¹ Ernst & Young, [Europe Attractiveness Survey 2024](#).

⁵² [Europeiska kommissionen, Single Market Scoreboard, Unctad](#).

⁵³ Europeiska investeringsbanken, [EIB Investment Survey 2024](#).

⁵⁴ Se exempelvis 2024 Eurochambres Single Market Survey: [Overcoming obstacles, developing solutions](#).

⁵⁵ Tillämpningsområdet har nyligen utökats till att omfatta förordningen om europeisk dataförvaltning, förordningen om korttidsuthyrning av boende, förordningen om nettonollindustrin och akten om kritiska råvaror. Det finns förslag under behandling om att inkludera direktivet om ett regelverk för europeiska gränsöverskridande sammanslutningar, direktivet om körkort och direktivet om styrkande och framförande av uttryckliga miljöpåståenden.

⁵⁶ [Direktiv 2014/55/EU](#).

myndigheter i Europa ta emot och behandla elektroniska fakturor som överensstämmer med standarden. Andelen europeiska företag som skickar elektroniska fakturor ökade från 10,3 % 2013 till 32,2 % 2020.

Bristen på heltäckande och tillgänglig information om produkters livscykel hindrar transparens- och hållbarhetsinsatser. Det digitala produktpasset infördes enligt förordningen om ekodesign för hållbara produkter, som har varit i kraft sedan juli 2024. När passet väl har utformats och tagits i bruk kommer det att tillhandahålla heltäckande information om en produkts livscykel, inbegripet dokumentation om överensstämmelse, säkerhetsinstruktioner och vägledning om bortskaffande av produkten.

Slutligen gör interoperabiliteten inom den offentliga sektorn det möjligt för förvaltningar att samarbeta och tillhandahålla offentliga tjänster över gränserna och över sektors- och organisationsgränser. Gränsöverskridande interoperabilitet kan leda till att företag sparar mellan 5,7 och 19,2 miljarder euro⁵⁷ per år.

1.7 Små och medelstora företag

EU:s små och medelstora företag (99,8 % av företagen) står i centrum för EU:s ekonomiska struktur, men den ekonomiska miljön utgör fortfarande en utmaning för dem. Av 2024 års resultatöversyn för små och medelstora företag från generaldirektoratet för inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag framgår att mervärdet för små och medelstora företag minskade i reala termer med 1,6 % 2023 och förväntas minska ytterligare med 1,0 % till 2024. Jämfört med stora företag har produktiviteten för små och medelstora företag uppvisat en tendens som går i fel riktning: 2008 var små och medelstora företag ungefär 68 % så produktiva som stora företag men 2024 hade andelen sjunkit till 60 %⁵⁸.

Små och medelstora företag är fortfarande den drivande kraften för tillväxt och innovation i Europa. De flesta av EU:s expanderande företag som har en snabb tillväxt och hög produktivitet är små och medelstora företag⁵⁹. Mikroföretag och små och medelstora företag med färre än tio anställda har skapat nästan fyra miljoner arbetstillfällen de senaste tre åren, och i 11 av 14 industriella ekosystem överskred sysselsättningstillväxten i små och medelstora företag tillväxten i stora företag 2023⁶⁰.

Fyra huvudsakliga utmaningar håller tillbaka de små och medelstora företagen: rättsliga hinder eller administrativa bördor, betalningsförseningar, tillgång till finansiering och kompetens⁶¹. Av de små och medelstora företagen ser 35 % komplexa administrativa eller rättsliga förfaranden som ett viktigt hinder för resurseffektivitetsåtgärder⁶², medan tillgången till kompetens betraktas som det viktigaste problemet av 29 % av de små och medelstora företagen⁶³. Dessutom fortsätter betalningssituationen i Europa att förvärras: de faktiska betalningstiderna för transaktioner mellan företag har ökat från 52 dagar 2022 till 62 dagar

⁵⁷ [Konsekvensbedömning av förordningen om ett interoperabelt Europa.](#)

⁵⁸ [Resultatgranskning av små och medelstora företag.](#)

⁵⁹ [OECD, Helping SMEs scale up.](#)

⁶⁰ Europeiska kommissionen, [2024 års resultatgranskning av små och medelstora företag.](#)

⁶¹ Små och medelstora företag rapporterade följande som sina mest angelägna problem (i enkäten gavs de möjlighet att ange flera): rättsliga hinder eller administrativa bördor (55 %), betalningsförseningar (35 %), brist på likviditet och tillgång till finansiering (21 %) och kompetens, inbegripet ledarskapskompetens (17 %) Källa: Eurobarometer 486, stödpaket för små och medelstora företag.

⁶² Flash Eurobarometer 549 om små och medelstora företag, resurseffektivitet och gröna marknader.

⁶³ 2023 års enkät om tillgång till finansiering för företag.

2024. Bristen på dynamik i segmentet små och medelstora företag är ett resultat av en långsammare allmän tillväxt i ekonomin men också ett tecken på att uppskalningen har blivit svårare och att det kan frigöras ytterligare stordriftsfördelar från den inre marknaden.

1.8 Möjlig utvidgning och integration av kandidatländerna på den inre marknaden

Kandidatländernas ekonomiska integration på EU:s inre marknad är en central prioritering för kommissionen⁶⁴. Integrationen underlättar handels- och investeringsflödena, vilket i slutändan driver på den ekonomiska tillväxten både i EU och i kandidatländerna. Kommissionen fortsätter att stödja denna integration genom att övervaka kandidaternas framsteg med att anpassa sin lagstiftning till EU-lagstiftningen samt stödja deras politiska och ekonomiska reformer. Integrationen av ytterligare ekonomier på den inre marknaden förväntas ha en positiv inverkan på nyckelsektorer såsom sektorerna för råvaror, maskiner och turism.

Initiativen för att stärka banden med Ukraina och Moldavien innefattar regleringsintegration av utvalda industrisektorer. EU har fått en allt större roll som en viktig handelspartner för båda länderna sedan 2022 och står nu för mer än 50 % av deras totala handel. Det anordnas varje år en dialog om industriellt samarbete med Ukraina. I mars 2024 presenterade den ukrainska regeringen Ukrainaplanen⁶⁵, en förteckning över reformer och investeringar som skulle kunna föra landet närmare EU och den inre marknaden. Inom ramen för eventuella avtal om bedömning av överensstämmelse och godtagande av industriprodukter stärker kommissionen kandidatländernas administrativa kapacitet för att hjälpa dem att genomföra EU:s lagstiftning om industriprodukter. Syftet är att säkerställa att kandidatländerna gradvis integreras på EU:s inre marknad och i EU:s ekonomiska värdekedjor.

Främjandet av den ekonomiska utvecklingen i EU:s grannskap kan också gynna EU genom att skapa handelsmöjligheter. Tillväxtplanen för västra Balkan⁶⁶ erbjuder en gradvis integrering på EU:s inre marknad för varor och tjänster och djupare kopplingar till EU:s leveranskedjor. En gemensam regional marknad för västra Balkan som är anpassad till EU:s regler kan leda till att regionens ekonomier fördubblas under det kommande årtiondet.

⁶⁴ Europeiska kommissionen, [Reformer och politisk översyn inför utvidgningen](#).

⁶⁵ Europeiska unionens råd, [Ukrainaplanen](#).

⁶⁶ Europeiska kommissionen, [Tillväxtplan för västra Balkan](#), antagen den 8 november 2023.

AVSNITT 2 – Att överbrygga innovationsklyftan

2.1 Forskning och innovation

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	Mål	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 5: FoU-utgifter	Totala privata och offentliga utgifter för forskning och utveckling som andel av BNP	>3 % 2030	2,22 % (2023) 2,21 % (2022)
Nyckelprestationsindikator 6: Patentansökningar	Patentansökningar per miljon invånare		152,8 (2023) 151,8 (2022)
Nyckelprestationsindikator 7: Riskkapitalinvesteringar	Riskkapitalinvesteringar (som andel av BNP)		0,05 % (2023) 0,09 % (2022)

Utgifter för forskning och utveckling och generering av immateriella rättigheter är viktiga mått för EU-ekonomins innovationskapacitet. I dagens kunskapsekonomi är immateriella rättigheter avgörande för kommersiell framgång och en signal för företagens innovationsförmåga. Uppstartsföretag har tio gånger lättare att erhålla riskkapital i ett tidigt skede om de har registrerade patent eller varumärken. Immateriella rättigheter innebär också en 200 % högre sannolikhet för framgångsrikt utträde⁶⁷. Dessutom utgör immateriella tillgångar 90 % av marknadsvärdet för de företag som ingår i S&P 500⁶⁸.

Utgifterna för forskning och utveckling har endast ökat mycket långsamt under de senaste åren till 2,2 % av BNP 2023 jämfört med 2,1 % 2015⁶⁹. Detta värde underskrider fortfarande EU:s mål att avsätta 3 % av BNP till forskning och utveckling. Dessutom ligger utgifterna för forskning och utveckling fortfarande under exempelvis Sydkorea (5,2 %), USA (3,6 %), Japan (3,4 %) och Kina (2,6 %)⁷⁰ (nyckelprestationsindikator 5).

EU:s andel av de globala patentansökningarna minskade från 30 % till 17 % mellan 2000 och 2021, även om den var stabil i absoluta tal⁷¹ (nyckelprestationsindikator 6). EU-företag, särskilt små och medelstora företag, underutnyttjar möjligheten att formellt skydda sina immateriella rättigheter, såsom patent, varumärken och formgivningar. Endast 9 % av de små och medelstora företagen äger registrerade immateriella rättigheter, jämfört med mer än 55 % av de stora företagen.

Även om EU:s tekniska bas är mer diversifierad än andra stora ekonomiers är den i oproportionerlig utsträckning mer specialiserad på mindre komplex teknik än sina motparter. Detta tyder på en viss medelteknisk fälla som hindrar EU från att komma in i och utveckla nya teknikintensiva sektorer, vilket undergräver den framtida tillväxtpotentialen. Om man tittar på de 50 största investerarna globalt inom forskning och utveckling per sektor 2023 enligt resultattavlan för industriell forskning och utveckling 2024 var EU-företagen ledande inom fordonssektorn (61 % av den totala andelen, USA 18 %, Kina 5 % och Japan 15 %), medan EU-investerarna släpade efter i andra teknikintensiva sektorer, såsom hälso- och sjukvårdssektorn (EU 14 % jämfört med USA 51 % och Japan 4 %), IKT-maskinvara (EU 8 % jämfört med USA 55 % och Kina 15 %), IKT-programvara (EU 4 % jämfört med USA 82 %),

⁶⁷ Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet, [Patents, trade marks and startup finance](#).

⁶⁸ Sun, *Review of the Importance of Technology Company Valuation and Commonly Used Methods*, volym 189, s. 30.

⁶⁹ Eurostat, [FoU-utgifter](#).

⁷⁰ Anmärkning: Värdena avser 2021: Världsbanken, [Research and development expenditure \(% of GDP\) | Data](#).

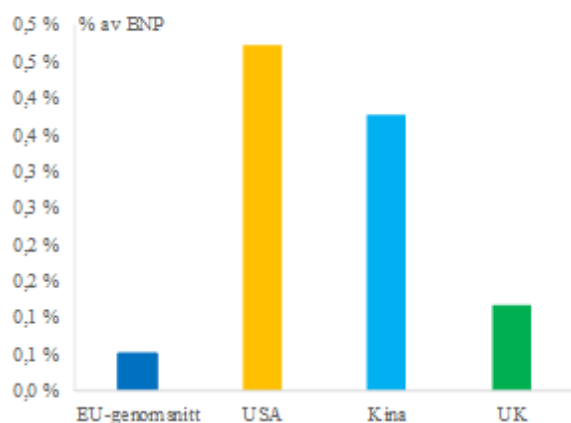
⁷¹ Europeiska kommissionen – GD Forskning och innovation, [Science, Research and Innovation Performance of the EU 2024](#), s. 83.

Kina 10 % och Japan 4 %)⁷². EU:s innovationsresultat har förbättrats något (8 %) under de senaste tio åren men är fortfarande lägre än USA:s, Förenade kungarikets och Japans, och Kina håller snabbt på att komma ikapp och har ökat sina innovationsresultat med 28 % under samma period⁷³.

Företag och universitet har svårt att börja sprida och kommersialisera sin forskning. Till exempel utnyttjas endast cirka en tredjedel av de patenterade uppfinningar som registrerats av europeiska universitet kommersiellt⁷⁴. Detta beror i allmänhet på svaga samarbetsförbindelser mellan företag och den akademiska världen, inkonsekventa regler för förvaltning av immateriella rättigheter och isolerade akademiska karriärer som saknar tillräckliga incitament för kommersialisering och entreprenörskap. På affärssidan står företagen inför många utmaningar när de försöker kommersialisera sin immaterialrättsskyddade innovation, såsom ett fragmenterat förvaltningslandskap för immateriella rättigheter och brist på privat kapital.

Riskkapitalinvesteringarna har minskat från redan låga nivåer: från 0,09 % av BNP 2022 till 0,05 % 2023 (se nyckelprestationsindikator 7 och figur 3). Många innovativa snabbväxande företag är beroende av riskkapital i form av riskkapitalinvesteringar för att kunna expandera. EU:s riskkapitalmarknad (mätt som andel riskkapitalinvesteringar av BNP) beräknas fortfarande vara tio gånger mindre än USA:s och sju gånger mindre än Kinas. Därför hindras många mycket innovativa europeiska företag av begränsad tillgång till kapital, vilket ofta leder till att de söker finansiering utomlands eller till och med flyttar till mer gynnsamma finansieringsmiljöer såsom USA. Inom industrier för avancerad tillverkning gick till exempel nästan 90 % av riskkapitalvärdet mellan 2017 och 2023 till antingen amerikanska eller kinesiska företag (47 % respektive 39 %), medan endast 4 % av det riskkapital som anskaffats inom denna industri globalt gick till företag i EU⁷⁵.

Figur 3: Riskkapitalinvesteringar som andel av BNP 2023

Källor: Invest Europe, Eurostat, OECD, Statista.

I EU:s budget finns en rad program som fungerar som viktiga redskap för offentliga och privata investeringar och forskningsinsatser. InvestEU har till exempel redan frigjort 218 miljarder euro i investeringar för ett mer innovativt och konkurrenskraftigt EU. Horisont Europa tillhandahåller 93,5 miljarder euro i finansiering för forskning och innovation 2021–2027 och innovationsfonden stöder innovativ teknik med låga koldioxidutsläpp (se avsnitt 3.2). Även om det finns stora finansieringsmöjligheter i EU:s budget är EU:s utgifter fördelade på alltför många program, vilket ökar komplexiteten och rigiditeten, som i sin tur motverkar den

styrka genom storlek som eftersträvas genom att slå samman resurser för att finansiera viktiga

⁷² Europeiska kommissionen – GD Forskning och innovation och gemensamma forskningscentrumet, [The EU Industrial R&D Investment Scoreboard](#).

⁷³ Europeiska kommissionen, *Tracking country innovation performance: The Innovation Output Indicator 2023*.

⁷⁴ F.d. premiärminister Mario Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), del B, s. 244.

⁷⁵ Europeiska kommissionen, [Strategic Insights into the EU's Advanced Manufacturing Industry](#), rapport (2024).

projekt på EU-nivå⁷⁶.

Den europeiska plattformen för strategisk teknik inrättades 2024 för att styra EU-finansieringen av prioriterade projekt, tekniker och sektorer. Den främjar investeringar och ökar stödet till utveckling och tillverkning av innovativ och strategisk teknik i Europa. Plattformen skaffar fram och kanaliserar finansieringen av elva EU-program för digital teknik och djupteknisk innovation, ren och resurseffektiv teknik och bioteknik. Kommissionen har redan offentliggjort cirka 30 inbjudningar att lämna förslag inom ramen för plattformen på sammanlagt över 8,5 miljarder euro och medlemsstaterna har omdirigerat över 6 miljarder euro till projekt inom ramen för plattformen.

2.2 Digitalisering

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	Mål	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 8: Digital intensitet i små och medelstora företag ⁷⁷	Andel EU-företag med minst grundläggande digital intensitet. Detta innebär användning av minst fyra av tolv utvalda digitala tekniker (t.ex. AI-teknik, e-handelsförsäljning som står för minst 1 % av den totala omsättningen osv.) enligt definitionen i policyprogrammet för det digitala decenniet.	90 % 2030	57,7 % (2023) 54,8 % (2021)
Nyckelprestationsindikator 9: Användning av digital teknik i företagen	Andel av de europeiska företagen som har börjat använda molntjänster, dataanalys och/eller artificiell intelligens. Mål i policyprogrammet för det digitala decenniet.	75 % 2030	Molntjänster: 38,9 % (2023) 34,0 % (2021) Dataanalys: 33,2 % (2023) Stordata: 14,2 % (2020) ⁷⁸ Artificiell intelligens: 8,0 % (2023) 7,6 % (2021)

EU ligger efter sina konkurrenter på de digitala områdena. EU har till exempel bara 263 enhörningsföretag, jämfört med 1 539 i USA och 387 i Kina. EU har fortfarande en konkurrenskraftig ställning på områden såsom avancerad tillverkning och mobilnätutrustning, men har misslyckats med att hålla jämna steg med de globala konkurrenterna inom både maskinvaru- och programvarusegmenten i informations- och kommunikationstekniksektorn (IKT). EU:s andel av den globala IKT-marknaden har halverats under det senaste årtiondet (till 10,8 %) medan USA:s andel har ökat med en tredjedel (till 38 %)⁷⁹. Dessutom finns EU:s kunskapsbas för utveckling av digital teknik till stor del utanför unionen, och patentciteringar utanför EU står för nästan 70 % av de digitala patentansökningarna⁸⁰.

De små och medelstora företagens digitala intensitet och företagens införande av digital teknik ökar ännu inte tillräckligt snabbt. År 2023 hade 57,7 % av EU:s små och medelstora

⁷⁶ Före detta premiärminister Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#).

⁷⁷ Europeiska kommissionen, [Rapporter om det digitala decenniet](#).

⁷⁸ På grund av en ändring av definitionen är den del av nyckelprestationsindikator 16 som mäter dataanalys 2023 och stordata 2020 inte helt jämförbara.

⁷⁹ Statista, [Andel av den globala IKT-marknaden runt om i världen 2023](#).

⁸⁰ Europeiska kommissionen, gemensamma forskningscentrumet, [The geography of EU green and digital inventions and their knowledge sources](#), 2023.

företag åtminstone en grundläggande nivå av digital intensitet, vilket innebär en ökning jämfört med för två år sedan, även om den inte är tillräckligt snabb för att hålla sig på rätt spår mot målet om en grundläggande digital intensitet på 90 % senast 2030 (nyckelprestationsindikator 8). Andelen EU-företag med mer än tio anställda som har infört viktig digital teknik har också ökat, och 33,2 % av företagen använder dataanalys, 38,9 % använder molntjänster och 8 % har infört AI i sin verksamhet⁸¹, men även dessa tal ligger efter den utveckling som krävs för att nå målet om en användningsgrad på 75 % 2030 (nyckelprestationsindikator 9).

Införandet av avancerad tillverkning inom traditionella industrier, såsom additiv tillverkning och robotteknik, sker fortfarande för långsamt. Robotdensiteten i EU ligger på 22 enheter per 1 000 anställda, och är lägre än i USA (29) och betydligt lägre än i Sydkorea (101), Kina (47) och Japan (42)⁸².

De mest omvälvande och lovande tekniska framstegen kommer att kretsa kring artificiell intelligens (AI), där Europa för närvarande ligger efter. Hittills har EU misslyckats med att utnyttja den kraft som den inre marknaden kan tillföra för att möjliggöra en storskalig tillgång till ett fritt flöde av uppgifter och goda utsikter till uppskalning, som båda är förutsättningar för en framgångsrik teknikindustri. Företagen gör stora investeringar i AI och lejonparten av investeringarna görs i amerikanska företag. Sektorns värde förväntas öka mer än tiofaldigt fram till 2030⁸³. För att förbättra villkoren för teknisk utveckling utvidgar EU sin världsledande högpresterande datorinfrastruktur för att skapa ”AI-fabriker” som fungerar som en enda kontaktpunkt där företag kan träna och utveckla AI-modeller.

En större spridning av digital teknik inom tillverkningen kan öka produktiviteten i hela ekonomin avsevärt. Att sprida teknik är lika viktigt som att utveckla den och är mycket enklare än den större utmaningen att snabbt komma ikapp utvecklingen av AI, där USA och Kina redan ligger långt före. Att stimulera spridningen av avancerad digital teknik inom industrin, tjänster och den offentliga sektorn kommer att vara avgörande för att främja ekonomin i stort.

2.3 Kompetens och utbildning

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	Mål	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 10: Sysselsättning	Andel personer i arbetsför ålder som är sysselsatta.	78 % 2030	75,3 % (2023) 74,6 % (2022)
Nyckelprestationsindikator 11: Vuxnas deltagande i allmän och yrkesinriktad utbildning.	Andel vuxna som deltar i utbildning minst en gång om året.	60 % 2030	39,5 % (2022) 37,4 % (2016)
Nyckelprestationsindikator 12: IKT-specialister	IKT-specialister som andel av den totala sysselsättningen.	20 miljoner IKT-specialister, ca 10 % av den totala sysselsättningen	9,8 miljoner, 4,8 % av sysselsättningen (2023) 9,4 miljoner, 4,6 % av sysselsättningen (2022)
Nyckelprestationsindikator 13: Pisapoäng	15-åringars resultat i OECD:s Pisaprov i matematik, läsförståelse och naturvetenskap. Höga poäng indikerar bättre resultat.		Matematik: 474 (2022) Matematik: 492 (2018) Läsförståelse: 475 (2022) Läsförståelse: 488 (2018) Naturvetenskap: 484

⁸¹ Eurostat, [Digitalisation in Europe – 2024 edition](#).

⁸² Internationella federationen för robotteknik, [Global Robot Density in Factories Doubled in Seven Years](#).

⁸³ Europaparlamentets forskningstjänst, [AI investment: EU and global indicators](#).

			(2022) Naturvetenskap: 488 (2018)
--	--	--	---

Samtidigt som EU:s sysselsättningsgrad stadigt närmar sig målet på 78 % 2030⁸⁴ (nyckelprestationsindikator 10) släpar utbildningsresultaten inom gymnasieutbildningen efter. Sysselsättningsgraden i EU översteg 75 % 2023, vilket var en ökning från 72 % 2018⁸⁵. Detta resultat ligger i stort sett i linje med USA, men under trenderna i Japan och Förenade kungariket⁸⁶. Samtidigt EU står inför ett problem när det gäller att förse ungdomar med grundläggande färdigheter. De genomsnittliga Pisaresultaten som följer 15-åringars resultat inom matematik, läsförståelse och naturvetenskap har sjunkit inom alla ämnesområden, vilket är en fortsättning på den nedåtgående trend som noterats i tidigare undersökningar. Eleverna i EU presterar sämre än eleverna i Förenade kungariket, USA, Japan och Kina⁸⁷ (nyckelprestationsindikator 13). Kvinnors ökade deltagande inom sysselsättningen bidrar till att ta itu med kompetensbristen, men sysselsättningsklyftan mellan kvinnor och män har endast minskat marginellt under de senaste åren.

De snabba förändringarna på arbetsmarknaden, tillsammans med den demografiska förändringen, belyser behovet av ny kompetens. Över 70 % av företagen rapporterar dock att bristen på rätt kompetens hämmar deras investeringar och nästan fyra av fem små och medelstora företag rapporterar att de har svårt att hitta arbetstagare med rätt kompetens⁸⁸. Problemet förstärks av att EU:s befolkning i arbetsför ålder beräknas minska med i genomsnitt cirka en miljon människor varje år, från i dag fram till 2050⁸⁹, och att det saknas kompensande övergångar. Även om efterfrågan på IKT-kompetens är hög och fortsätter att öka uppskattas endast 56 % av befolkningen ha grundläggande eller mer avancerade digitala färdigheter⁹⁰, vilket pekar på behovet av att fortbilda och omskola arbetskraften. Av de små och medelstora företagen rapporterar 45 % att kompetensbrist hindrar deras förmåga att införa eller effektivt använda digital teknik⁹¹. Antalet IKT-specialister uppgick till tio miljoner 2023, vilket motsvarar 4,8 % av den totala sysselsättningen⁹² och går mot målet att IKT-specialister ska utgöra 10 % av arbetskraften senast 2030 (nyckelprestationsindikator 12). Ändå deltar endast 39,5 % av den vuxna befolkningen i utbildning (nyckelprestationsindikator 11), vilket pekar på behovet av att främja livslångt lärande. Europeiska socialfonden bidrar till omskolning och fortbildning av arbetskraften med en budget på 142,7 miljarder euro för perioden 2021–2027. Som svar på kompetensbristerna inom kritiskt viktiga sektorer, såsom nettonollteknik, cybersäkerhet och byggverksamhet, har skräddarsydda branschakademier lanserats i samarbete med näringslivet.

⁸⁴ Målet anges i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

⁸⁵ Eurostat, [Employment and activity by sex and age - annual data](#).

⁸⁶ OECD, [Labour force participation rate](#).

⁸⁷ OECD, [PISA 2022 Results](#).

⁸⁸ Europeiska kommissionen, [Digital kompetens och digitala arbetstillfällen](#).

⁸⁹ Europeiska unionens publikationsbyrå, [Employment and social developments in Europe 2023](#).

⁹⁰ Eurostat, [Digitalisation in Europe 2024 edition](#).

⁹¹ [European Year of Skills – Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises, 2023](#) (inte översatt till svenska). [Report \(September 2023\) | Europeiska kommissionen \(europa.eu\)](#).

⁹² Eurostat, [ICT specialists in employment](#).

AVSNITT 3 – Utfasning av fossila bränslen i industri och investeringar

3.1 Tillgång till privat kapital och privata investeringar

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 14: Privata investeringar	Privata investeringar (som andel av BNP).	18,5 % (2023) 19,3 % (2022)
Nyckelprestationsindikator 15: Privata besparingar som har investerats i obligationer, aktier, investeringsfonder och liknande	Volymen av hushållssparande i obligationer, börsnoterade aktier och investerings-, försäkrings- och pensionsfonder, i förhållande till volymen av hushållens likvida medel och banksättningar. Det ger en uppfattning om andelen besparingar som direkt bidrar till investeringar i realekonomin och underlättar företagens tillgång till finansiering.	43 % (2023) 42 % (2022)

Det krävs stora investeringar för att företagen ska klara den gröna och den digitala omställningen. De kräver investeringar inom produktion, överföring och lagring av el, elektrifiering av industriprocesser, energieffektivitet, datorprestanda, automatisering och många andra områden. De kräver också investeringar i halvledarindustrin och i utvinning, bearbetning och återvinning av många råvaror av avgörande betydelse.

De privata investeringarna har varit i stort sett stabila under de senaste åren, på cirka 19 % av BNP (nyckelprestationsindikator 14). Överlag ligger nivåerna något över nivåerna i USA och långt över nivåerna i Förenade kungariket⁹³. Den särskilda analysen av utvecklingen för riskkapital och tillhörande nyckelprestationsindikator finns i avsnitt 2.

Jämfört med andra avancerade ekonomier går en mycket mindre andel av EU:s privata besparingar direkt till investeringar i företag och mer riskfyllda investeringsformer. De produktiva investeringarna är små och de privata besparingarna är stora⁹⁴. Den andel av EU-hushållens sparande som går till företagsobligationer, börsnoterade aktier, investeringsfonder och liknande är relativt liten och motsvarar 43 % av sparnivåerna på traditionella bankkonton (nyckelprestationsindikator 15)⁹⁵. Motsvarande nivå i Förenade kungariket är 55 % och i USA 72 % (se figur 4)⁹⁶. Ett högt deltagande på finansmarknaderna hjälper företagen att diversifiera sin finansiering. Starka kapitalmarknader är viktiga för att underlätta företagens tillgång till finansiering och frigöra finansiering för expanderande företag⁹⁷.

⁹³ Europeiska kommissionen, databasen Ameco.

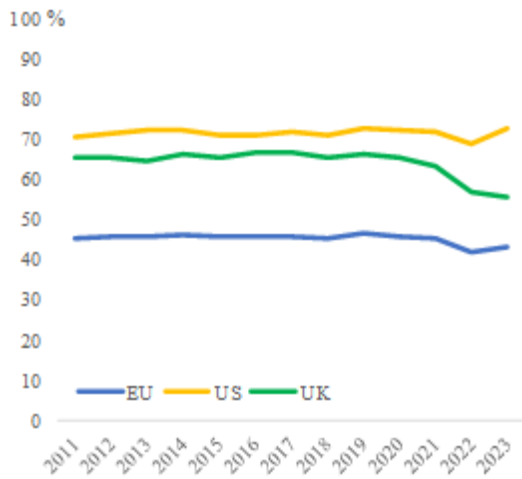
⁹⁴ Produktiva investeringar definieras här som fasta bruttoinvesteringar minus bostadsinvesteringar.

⁹⁵ Anmärkning: En del av dessa besparingar kommer att bidra till företagets investeringsverksamhet genom den portföljtilldelning som görs av banker och andra finansiella intermediärer.

⁹⁶ Anmärkning: Kommissionens indikatoruppsättning för kapitalmarknadsunionen tillhandahåller detaljerade indikatorer som hjälper till att följa utvecklingen på kapitalmarknaderna. [Förteckning över indikatorer för att övervaka framstegen mot kapitalmarknadsunionens mål](#).

⁹⁷ Europeiska investeringsbanken (EIB), [The scale-up gap](#).

Figur 4: Hushållssparande som har investerats i obligationer, aktier, investeringsfonder och liknande.

Anmärkning: Volymen av hushållssparande i företagsobligationer, börsnoterade aktier och investerings-, försäkrings- och pensionsfonder, i förhållande till volymen av hushållens likvida medel och banksättningar.

Källa: Europeiska kommissionen, GD Finansiell stabilitet, finansiella tjänster och kapitalmarknadsunionen.

Betydande belopp av EU-spararnas pengar är antingen bundna på bankkonton eller har investerats utomlands. Trots att volymen av privata besparingar i EU var nästan 65 % större än i USA 2022 är EU-hushållens totala förmögenhet betydligt mindre än deras motsvarigheters i USA⁹⁸, till stor del på grund av de lägre avkastningar som de i allmänhet får från finansmarknaderna. Medan de amerikanska hushållens nettoförmögenhet ökade med cirka 150 % under de senaste 15 åren uppgick den motsvarande tillväxten i euroområdet till endast 55 %⁹⁹. Detta beror till stor del på EU:s finansiella system har bristande kapacitet att stimulera investeringar med hög avkastning, vilket kan förklaras av en kombination av brist på skatteincitament och betungande skatterapporteringskrav i många medlemsstater samt en allmän uppfattning om att det övergripande affärsklimatet inte är tillräckligt lovande, vilket minskar förtroendet för utsikterna till avkastning på investeringar. Av EU:s hushållssparande som investeras i företagsobligationer, börsnoterade aktier och

investeringsfonder investeras en betydande andel, cirka 300 miljarder euro per år, inte i EU utan utomlands¹⁰⁰, och framför allt i USA. EU:s utländska direktinvesteringar i USA uppgick samtidigt till 3,27 biljoner euro 2023¹⁰¹.

Nya banklån till små och medelstora företag har minskat sedan covid-19-pandemin, vilket äventyrar nya investeringar. Även om det vore önskvärt att en större andel finansiering till företag skulle kanaliseras genom företagsobligationer, börsnoterade aktier, riskkapital och investeringsfonder är bankfinansiering fortfarande avgörande för att främja tillväxt och konkurrenskraft för de flesta europeiska små och medelstora företag som använder traditionella banklån för att finansiera investeringar (som motsvarar 57 % av deras totala finansiering, se figur 5). Utlåningen till små och medelstora företag, som ökade till följd av covid-19-pandemin på grund av de massiva systemen för offentligt ingripande, håller dock på att minska avsevärt i takt med att det offentliga stödet dras tillbaka. De nuvarande nivåerna för ny bankfinansiering har sjunkit under nivåerna före pandemin (figur 6), vilket delvis också beror på räntehöjningen fram till 2024.

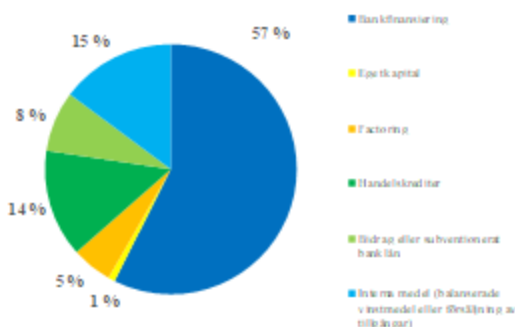
⁹⁸ Före detta premiärminister Mario Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), del B, s. 1.

⁹⁹ ECB:s redovisning av förmögenhetsfördelning, ekonomiska uppgifter från den amerikanska centralbanken.

¹⁰⁰ Före detta premiärminister Enrico Letta, [Much more than a Market](#), s. 11.

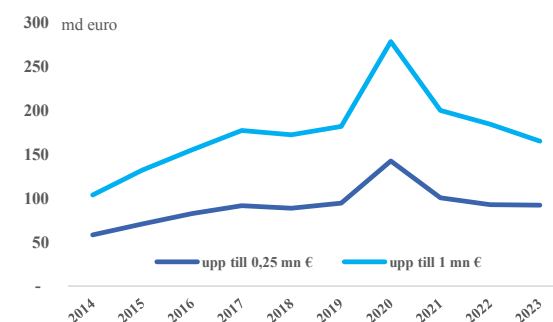
¹⁰¹ Statista, [Foreign direct investment from Europe into the United States from 2000 to 2023](#).

Figur 5: Typ av finansiering som små och medelstora företag använde 2023 (andel av den totala finansieringen)

Källa: *The Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)*, december 2023¹.

Figur 6: Nya banklån till icke-finansiella företag

Källa: Europeiska centralbanken, statistik om monetära instituts räntesatser².

3.2 Offentliga investeringar och infrastruktur

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 16: Offentliga investeringar	Offentliga investeringar (som andel av BNP)	3,49 % (2023) 3,24 % (2022)

De offentliga investeringarna har ökat långsamt under de senaste åren och uppgick till **3,5 % av BNP 2024**, vilket är en ökning från 3,1 % av BNP 2018 (nyckelprestationsindikator 16). Även om EU-nivån motsvarar USA:s offentliga utgifter, som också uppgår till 3,5 % av BNP, är finansieringslandskapet i EU fragmenterat och komplext, och den största delen av finansieringen sker på nationell nivå. När det gäller till exempel forskning och utveckling tillhandahålls 93 % av de offentliga medel som investeras varje år genom nationella program¹⁰².

På EU-nivå bidrar de sammanhållningspolitiska fonderna, faciliteten för återhämtning och resiliens och andra instrument till att finansiera den gröna och den digitala omställningen¹⁰³. Sedan 2021 har faciliteten för återhämtning och resiliens betalat ut 306 miljarder euro¹⁰⁴ och det krävs ett grundligt genomförande av de nationella planerna för att säkerställa en snabb och omfattande utbetalning av de återstående beloppen. De sammanhållningspolitiska fonderna har betalat ut 249 miljarder euro under perioden 2021–2024. Innovationsfonden kommer att tillhandahålla uppskattningsvis 40 miljarder euro under innevarande årtionde för utveckling och spridning av koldioxidsnål teknik, särskilt inom energiintensiva industrier, elproduktion och energilagring.

Trots relevanta källor till offentlig finansiering, såsom InvestEU och den europeiska plattformen för strategisk teknik, råder det fortfarande brist på finansiering för att öka tillverkningskapaciteten eftersom mindre än 5 % av EU:s finansiering av ren teknik stöder

¹⁰² Före detta premiärminister Mario Draghi, *The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe*, del B, s. 236.

¹⁰³ Totalt avsatte EU:s budget och NextGenerationEU 2023 38 % av sina resurser till klimatrelevanta åtgärder och 19 % av sina resurser till EU:s digitala prioriteringar.

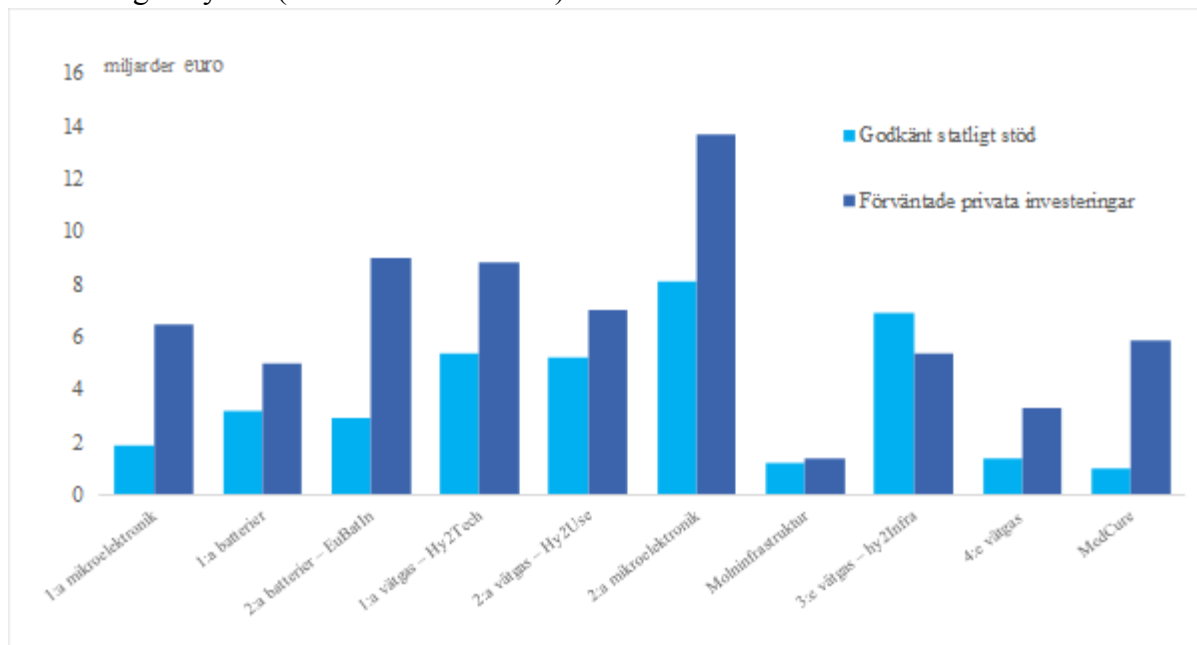
¹⁰⁴ Europeiska kommissionen, *Resultattavlan för återhämtning och resiliens*.

nettonolltillverkning på den högsta tekniska beredskapsnivån (8–9)¹⁰⁵.

EU:s ram för statligt stöd har möjliggjort riktade offentliga investeringar från medlemsstaternas sida, samtidigt som otillbörlig snedvridning av konkurrensen har förhindrats och lika villkor har upprätthållits. År 2022 lade medlemsstaterna nästan 228 miljarder euro, vilket motsvarar 1,4 % av deras BNP, på statligt stöd (inklusive krisåtgärder). Årets resultattavla för den inre marknaden och konkurrenskraft, som offentliggjordes tillsammans med denna rapport, innehåller en ny indikator som jämför fördelningen av statligt stöd med fördelningen av BNP i EU. I den konstateras att det statliga stödet har blivit mer ojämnt fördelat mellan medlemsstaterna under de senaste tio åren¹⁰⁶.

Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse är ett viktigt verktyg för att samordna offentliga och privata investeringar i EU för att stödja banbrytande innovations- och infrastrukturprojekt inom viktiga teknikområden. Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse är ett steg mot ökad samordning mellan länder med avseende på EU:s industripolitik, vilket är en utveckling som behöver gå längre. Hittills har tio integrerade viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse till ett värde av mer än 37 miljarder euro i nationellt offentligt stöd godkänts, vilket frigör 66 miljarder euro i privata investeringar (se figur 7). Utformningen och granskningsförfarandet för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse behöver göras enklare och snabbare för att snabbt få i gång strategiska projekt. Det gemensamma europeiska forumet för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, som inrättades i oktober 2023, bidrar till att ta itu med dessa frågor genom att fastställa strategiska områden för framtida viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse och förbättra deras utformning och genomförande.

Figur 7: Översikt över viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse och frigjorda investeringsvolymerna (fram till hösten 2024)

Källa: [Godkända viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse – Europeiska kommissionen](#).

Offentlig upphandling kan fungera som ett strategiskt verktyg för att kanalisera offentliga investeringar för att forma den europeiska ekonomins framtid till stöd för mål,

¹⁰⁵ Teknisk beredskapsnivå är ett mått på en tekniks mognadsgrad, där 1 är den minsta mognadsgraden (grundforskning) och 9 är den högsta mognadsgraden (färdig att lanseras/tas i drift).

¹⁰⁶ Europeiska kommissionen, [Single Market Scoreboard](#).

såsom den gröna omställningen och EU-ekonomins resiliens, men det kan vara svårt att genomföra den. Direktiven om offentlig upphandling säkerställer gemensamma regler på hela den inre marknaden och varje år spenderar över 250 000 myndigheter i EU cirka 14 % av BNP (2 000 miljarder euro 2022) på tjänster, byggentreprenad och varor. De befintliga reglerna möjliggör kriterier för sociala frågor, hållbarhet och resiliens, men de har använts i begränsad omfattning, bland annat på grund av svårigheter med genomförandet.

3.3 Energi

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	Mål	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 17: Elpriser för icke-hushållskonsumenter	Elpriser för icke-hushållskonsumenter (EU ID-prisintervall, stora kommersiella konsumenter), exkluderat skatte- och avgiftsfordringar.		0,16 euro per kWh (2024) 0,20 euro per kWh (2023)
Nyckelprestationsindikator 18: Elektrifiering	El som andel av den totala energiförbrukningen ¹⁰⁷ .		21,3 % (2022) 20,8 % (2021)
Nyckelprestationsindikator 19: Andel energi från förnybara källor	Produktion av förnybar energi som andel av den totala energiförbrukningen.	45 % 2030	24,5 % (2023) 23 % (2022)

De senaste årens energiprisökningar har drabbat Europas energiintensiva industrier hårt, exempelvis stål-, cement-, glas-, pappers- och kemikalietillverkare. Produktionen har minskat kraftigt – inom vissa segment med mer än 10 % jämfört med perioden före 2021¹⁰⁸. När det gäller till exempel aluminiumtillverkning uppgår energikostnaderna vanligtvis till hälften av de totala produktionskostnaderna¹⁰⁹. Energikostnader påverkar i hög grad EU-företagens förmåga att konkurrera på internationella marknader.

EU:s elpriser har sjunkit från sin toppnotering men är fortfarande nästan dubbelt så höga som de historiska nivåerna och betydligt högre än i konkurrerande regioner (se nyckelprestationsindikator 17). EU:s företag betalar elpriser som i genomsnitt är tre gånger högre än i USA och naturgaspriser som är fyra till fem gånger högre¹¹⁰. Det förekommer också betydande prisskillnader inom EU¹¹¹. Prishöjningarna har haft en direkt negativ inverkan på investerarnas förtroende och lett till att utländska direkta investeringar har dragits tillbaka och expansionsprojekt har stoppats. Av företagen uppger 33 % att volatila och för höga energipriser är de främsta faktorer som påverkar EU:s attraktionskraft som verksamhetsort¹¹².

¹⁰⁷ El som andel av den slutliga bruttoenergiförbrukningen.

¹⁰⁸ Eurostat, Europeiska kommissionen – GD Inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag.

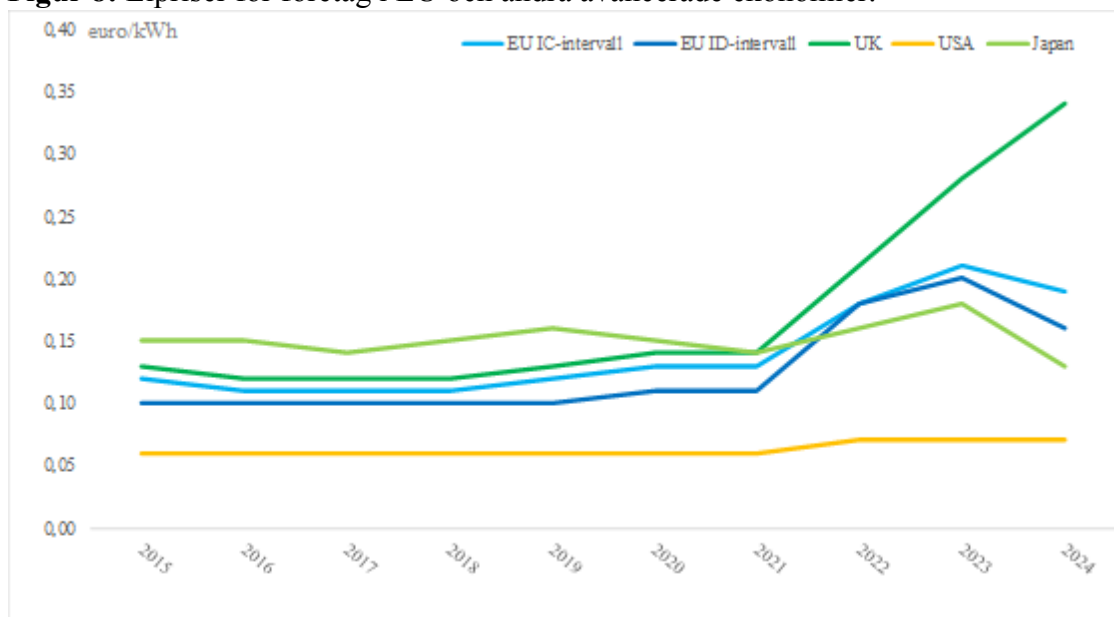
¹⁰⁹ International Aluminium Institute.

¹¹⁰ Eurostat, US Energy Information Administration (EIA), UK Department for Energy Security and Net Zero (DESNZ) och Internationella energioorganet (IEA).

¹¹¹ Se de nationella uppgifterna för nyckelprestationsindikator 17 i bilaga 1 till denna rapport.

¹¹² Ernst & Young, [EY Europe Attractiveness Survey, juni 2024](#).

Figur 8: Elpriser för företag i EU och andra avancerade ekonomier.

Källa: Eurostat, US Energy Information Administration (EIA), UK Department for Energy Security and Net Zero (DESNZ) och Internationella energioorganet (IEA)¹¹³.

De nuvarande prisnivåerna hindrar också elektrifieringen av EU:s ekonomi. Elens andel av energimixen har hållit sig stabil på cirka 20 % sedan 2000 och har ännu inte ökat i stor skala (nyckelprestationsindikator 18)¹¹⁴. Detta kan delvis förklaras av en ihållande liten prisskillnad mellan gas och el, som innebär att det inte finns tillräckliga ekonomiska incitament att ställa om till el, trots att elsystemen har högre energieffektivitet. Detta har avskräckt industrin och hushållen från att ställa om till el. Elandelen förväntas dock öka successivt med tanke på de allt strängare utsläppsreglerna, den högre koldioxidprissättningen¹¹⁵ och de reviderade energibeskattningsreglerna¹¹⁶, som kommer att driva på elektrifieringen av industrin, främja användningen av värmepumpar för uppvärmning och påskynda användningen av elfordon.

EU:s ekonomi är fortfarande i stor utsträckning beroende av fossila bränslen, som utgör cirka två tredjedelar av energimixen. Andelen förnybara energikällor ökar och utgör 24,5 % (nyckelprestationsindikator 19) och kärnenergi 12 % av EU:s energimix¹¹⁷. Konsekvensbedömningen av meddelandet om Europas klimatmål för 2040 visar att dessa rena energikällor skulle kunna tillgodose 75 % av energibehoven i EU senast 2040¹¹⁸. Det nuvarande beroendet av importerade fossila bränslen utsätter industrin för risker för försörjningsavbrott och prisvolatilitet, medan man genom att i framtiden i högre grad förlita sig på koldioxidsnåla energikällor kan öka överkomligheten och begränsa industrins sårbarhet.

Europa har uppvisat goda resultat när det gäller ren teknik och energiinnovation¹¹⁹ men tillhandahåller ännu inte tillräckliga ramvillkor för att föra ut innovativa produkter på

¹¹³ EU IC-intervall = medelstora industrikonsumenter med en årsförbrukning på 500 MWh–2 000 MWh. EU ID-intervall = stora industrikonsumenter med en årsförbrukning på 2 000 MWh–20 000 MWh.

¹¹⁴ [Energistatistikblad för EU-länderna](#).

¹¹⁵ EU:s utsläppshandelssystem.

¹¹⁶ Det reviderade EU-direktivet om energibeskattning som för närvarande är under förhandling.

¹¹⁷ Eurostat, [energistatistik](#).

¹¹⁸ Europeiska kommissionen, [arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer meddelandet om Europas klimatmål för 2040](#).

¹¹⁹ Europeiska kommissionen, GD Forskning och innovation – patentstatistik visar att EU-företagen genererar 29 % av patenten inom ren energi och 24 % av patenten inom energieffektivitet.

marknaden och göra det möjligt för företag att expandera, vilket i sin tur kan bidra till att öka energieffektiviteten och förbättra elförsörjningen. Den globala marknaden för viktiga masstillverkad ren teknik beräknas tredubblas fram till 2035 till ett årligt värde på cirka 1,9 biljoner euro¹²⁰, vilket erbjuder stora möjligheter som EU-företagen kan utnyttja. Det snabba genomförandet av förordningen om nettonollindustrin kommer att hjälpa EU att bygga upp en stark inhemsk tillverkningskapacitet för denna teknik, vilket är avgörande för att tillgodose samhällets behov av billigare och renare energi.

3.4 Cirkulär ekonomi

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	Mål	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 20: Cirkulär materialanvändning	Material som återvunnits och förts tillbaka in i ekonomin, som andel av den totala materialanvändningen.	23,4 % 2030	11,8 % (2023) 11,5 % (2022)

Europa går långsamt mot en mer cirkulär ekonomi¹²¹. Sedan 2000 har EU-ekonomins cirkularitet, mätt som graden av cirkulär materialanvändning, ökat från 8,2 % till 11,8 % 2023¹²² (nyckelprestationsindikator 20), vilket innebär mindre förbrukning av råvaror, mindre avfall och minskat utländskt beroende. EU:s materialavtryck, som mäter utvinningen av råvaror för förbrukning i EU, uppgick till 14,8 ton per capita 2022¹²³.

Flera faktorer hindrar omställningen till en cirkulär ekonomi. Ekonomiska begränsningar kan hämma införandet av cirkulära företagsmodeller, eftersom de ofta medför högre initiala kostnader och med tanke på att sekundära råvaror vanligtvis är dyrare än nya råvaror. I kombination med innovationsrisker och osäkerhet om avkastningen på investeringar samt svårigheterna med att skala upp och sprida lösningar på en fragmenterad marknad är affärsnyttan med cirkularitet inte självklar. Skillnaderna mellan regelverken i EU:s medlemsstater, särskilt när det gäller kriterier för när avfall upphör att vara avfall, gör det till exempel svårt att fritt flytta avfall på den inre marknaden. Detta hindrar utvecklingen av förbättrade leveranskedjor och hämmar uppskalningen av innovativa återvinningsanläggningar. Graden av återvinning av industriavfall eller biprodukter (industriell symbios) varierar mellan medlemsstaterna och mellan industrierna, och billig deponering och brist på förutsägbarhet i mängden avfall/biprodukter utgör hinder för cirkulära modeller. Det finns också ytterligare utrymme för att förbättra möjligheterna att reparera varor för att förlänga deras livslängd och begränsa resurs- och energiförbrukningen i samband med produktionen av nya varor. Dessutom finns det en stor outnyttjad potential när det gäller att utöka användningen av biobaserade material, i synnerhet träbaserade byggmaterial och konsumentvaror, från inhemska europeiska skogar. Detta skulle begränsa användningen av begränsade resurser och göra det möjligt för fler byggnader och varor att fungera som kolsänkor.

Akten om kritiska råvaror och förordningen om ekodesign för hållbara produkter förbättrar villkoren för cirkulära affärsmodeller. Akten om kritiska råvaror kräver att EU:s återvinning ska omfatta 25 % av EU:s årliga förbrukning av strategiska råvaror senast 2030 och effektiviserar investeringarna i återvinningsanläggningar. På produktnivå kommer

¹²⁰ Internationella energiorganet, [Energy Technology Perspectives](#) (2024). I rapporten nämndes 2 biljoner US-dollar, omräknat i slutet av 2024.

¹²¹ Europeiska revisionsrätten, [Särskild rapport: Den cirkulära ekonomin: övergången i medlemsstaterna går långsamt trots åtgärder på EU-nivå](#).

¹²² Eurostat, [Materialflöden och resursproduktivitet](#).

¹²³ Europeiska miljöbyrån, [Europe's Material Footprint](#).

förordningen om ekodesign för hållbara produkter att utforma specifika särskilda cirkularitetskriterier för specifika produktkategorier. Detta kommer att bidra till att hantera fragmenteringen av marknaden till följd av skillnader i nationella bestämmelser om produkters hållbarhet. Informationssystemet för råvaror¹²⁴ stöder välinformerad utformning av politiken och välinformerade affärsbeslut med livscykeldata om viktiga material.

AVSNITT 4 – Öka säkerheten och minska beroendet

4.1 Handelsberoenden och strategiska beroenden

Nyckelprestationsindikator	Vad den mäter	EU:s senaste värde
Nyckelprestationsindikator 21: Handel med resten av världen som andel av BNP	EU:s grad av ekonomisk integration med resten av världen.	14,8 % för varor (2023) 17,4 % för varor (2022) 7,4 % för tjänster (2023) 7,8 % för tjänster (2022)
Nyckelprestationsindikator 22: Export av varor och tjänster som andel av världens import	EU-ekonomins globala tyngd och marknadsandel.	20,4 % för varor (2023) 16,1 % för varor (2022) 31,9 % för tjänster (2023) 33,5 % för tjänster (2022)

Internationell handel är avgörande för EU:s välstånd. Den ger företagen möjlighet att utöka sin verksamhet globalt samt skapar arbetstillfällen och inkomster och främjar effektivitet och innovation. Den bidrar också till Europas ekonomiska säkerhet genom att säkra och diversifiera leveranskedjorna, även för att importera viktiga insatsvaror för europeiska företag. Öppenheten i EU:s ekonomi och den ekonomiska betydelsen av handeln med resten av världen har fördubblats under de senaste 30 åren, och varuhandeln med länder utanför EU ökade från 8 % av BNP 1995 till 14,8 % 2023 medan tjänstehandeln med länder utanför EU ökade från 3 % av BNP 1995 till 7,4 % 2023 (nyckelprestationsindikator 21)¹²⁵. Jämfört med 2022 minskade handeln som andel av BNP, särskilt när det gäller varor. Handeln med länder utanför EU återspeglar trenderna för handeln inom EU som beskrivs i avsnitt 1.1 och ligger fortfarande över 2021 års nivåer och nivåerna före pandemin, och en viktig del av ökningen 2022 avser prisseffekter (på energiområdet). Se figur 9.

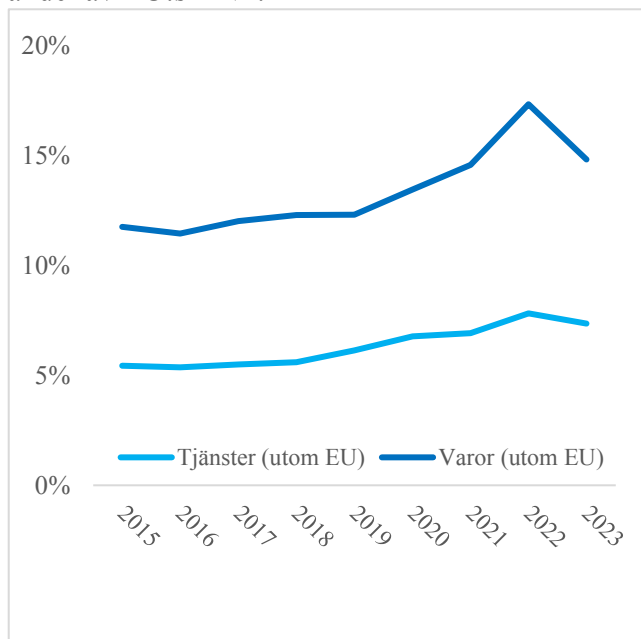
EU gynnas ekonomiskt och politiskt av sin ställning som global handelsmakt och är ledande i världen när det gäller export av tjänster och hamnar på andra plats i världen när det gäller export av varor. Historiskt sett har EU-ekonomin genomgående haft den största exportvolymen av tjänster, som stadigt ökade till en toppnotering på 36 % av övriga världens tjänsteimport 2021 och sjönk till strax under 32 % 2023. Varuexporten som andel av resten av världens import har uppvisat en omvänd trend under det senaste årtiondet där EU:s tal har minskat långsamt, bortsett från en ökning från 16 % under 2022 till 20 % under 2023 (se figur 10, nyckelprestationsindikator 22)¹²⁶.

¹²⁷ Europeiska kommissionen, [Raw Materials Information System](#).

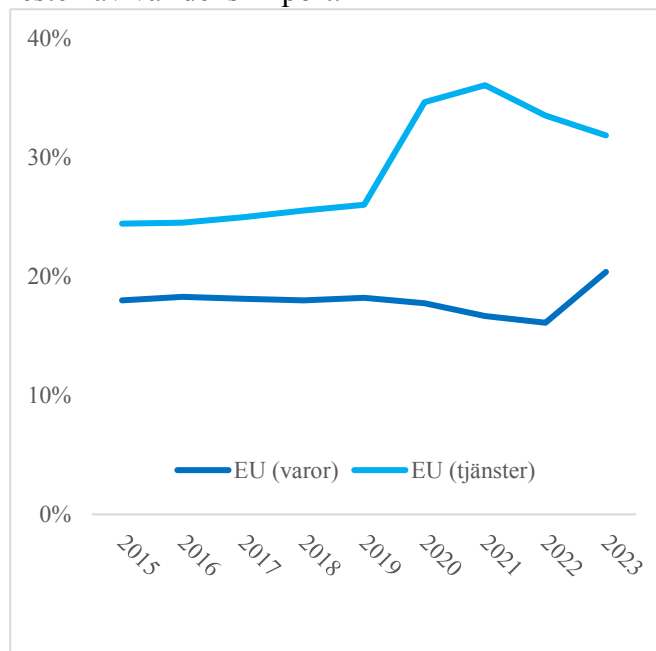
¹²⁵ Eurostat, Internationell handel med varor([utanför EU](#)) och Internationell handel med tjänster ([utanför EU](#)).

¹²⁶ FN:s organisation för industriell utveckling, databas för industrins konkurrenskraft, Världsbankens databaser, Eurostat, Europeiska kommissionens uppskattningar.

Figur 9: EU:s handel med resten av världen som andel av EU:s BNP.

Figur 10: Export av varor och tjänster som andel av resten av världens import.

Källor: FN:s organisation för industriell utveckling, databas för industrins konkurrenskraft, Världsbankens databaser, Eurostat, Europeiska kommissionens uppskattningar.

Dessa trender är en del av de större förändringarna i det globala handelslandskapet.

Även om det inte finns några bevis för en strukturell avglobalisering har den globala handelns betydelse i förhållande till BNP i stort sett förblivit oförändrad sedan 2013. Detta har delvis tillskrivits olika chocker som covid-19-pandemin och handelsspänningar mellan USA och Kina. Under de senaste åren har ekonomiska aktörer världen över infört strategier för att förbättra sin ekonomiska säkerhet och resiliens (se bilaga 2 om resiliensåtgärder som vidtagits av valda globala aktörer), vilket har lett till en global omläggning av leveranskedjorna. EU:s leveranskedjor är dynamiska nätverk som har en betydande kapacitet att anpassa sig till detta nya globala landskap. En analys som nyligen gjordes tyder på att det finns bevis för en pågående omlokalisering av EU:s import från parter som unionen inte har ingått avtal med¹²⁷ till EU (återflytt), angränsande avtalsparter (flytt till närområdet) och icke-angränsande avtalsparter (flytt till parternas områden), med varierande intensitet¹²⁸. Detta har totalt sett lett till en större diversifiering av EU:s import.

Handelsavtal och strategiska partnerskap främjar tillträde till marknader utomlands och skapar nya investeringsmöjligheter. Detta är avgörande med tanke på både begränsningarna för den inhemska produktionen av vissa varor och EU-företagens möjligheter att bryta ny mark utomlands. Kommissionen har undanröjt 140 hinder för EU-export i mer än 40 länder de senaste fem åren och frigjort ytterligare 6,2 miljarder euro i EU-export enbart under 2023¹²⁹.

Samtidigt finns det betydande risker till följd av ökade geopolitiska spänningar, illojala handelsmetoder och strategiska beroenden som en öppen ekonomi som EU:s är

¹²⁷ Avtalsparter innefattar tredjeländer med vilka EU har ingått handelsavtal (antingen befintliga eller provisoriskt tillämpade) eller råvarupartnerskap eller som har undertecknat 2022 års gemensamma samarbetsförklaring om globala leveranskedjor. De återstående tredjeländerna betraktas som parter som unionen inte har ingått avtal med (däribland Ryssland och Kina).

¹²⁸ R. Arjona, W. Connell, C. Herghelegiu (2024): [Supply Chain Tectonics: Empirics on how the EU is plotting its path through global trade fragmentation](#), Europeiska kommissionen, Single Market Economics Papers 28.

¹²⁹ Europeiska kommissionen, [Genomförandet och efterlevnaden av EU:s handelspolitik](#).

exponerad för. Bevis på ökad kinesisk export till mycket konkurrenskraftiga priser, som i många fall underlättas av statliga subventioner, kan orsaka allvarlig skada för vissa av EU:s tillverkningssegment. Detta är anledningen till att EU införde tullar för elfordon från Kina¹³⁰. Dessutom har EU infört en ny förordning om utländska subventioner och stärkt ramen för granskning av utländska direktinvesteringar på strategiska områden. I bilaga 2 redovisas några valda globala aktörers resiliensåtgärder¹³¹.

Analysen av EU-ekonomins externa sårbarhet visar att unionen är mer exponerad för externa handelssårbarheter än Kina men mindre exponerad än USA. För alla industriprodukter hamnar EU enligt indexet för extern sårbarhet¹³² på 0,22, Kina på 0,13 och USA på 0,28. I strategiska leveranskedjor såsom för halvledare, nettonollteknik och kritiska råvaror står EU inför den största sårbarheten när det gäller råvaror (0,28) jämfört med halvledare (0,22) och nettonollteknik (0,18). Jämfört med sina viktigaste handelspartner verkar EU vara mer sårbart för externa faktorer i alla tre specifika leveranskedjor i förhållande till Kina. Jämfört med USA är EU dock endast mer sårbart i leveranskedjan för halvledare. Under det senaste årtiondet har sårbarheten med avseende på kritiska råvaror i EU minskat något, medan sårbarheterna i leveranskedjorna för halvledarteknik och nettonollteknik har förblivit relativt stabila, vilket beskrivs i del II i bilaga 1.

EU-företagen har uppgett att det är svårt att få tillgång till vissa råvaror och tillgången till råvaror såsom stål, koppar, fossila bränslen, litium osv. uppges vara ett stort hinder för 37 % av företagen¹³³. Andra större hinder är tillgången till halvledare och mikrochip (23 %) samt andra komponenter, halvfabrikat och utrustning (27 %) ¹³⁴. För att öka tillgången till råvaror av avgörande betydelse har EU undertecknat 14 partnerskap om råvaror och ytterligare partnerskap håller på att utarbetas¹³⁵. Med Global Gateway¹³⁶ fortsätter EU att stärka handelsförbindelserna med tillväxtcentrum och säkra leveranskedjorna för kritiska områden.

Slutsats

Denna rapport illustrerar EU-ekonomins styrkor och svagheter samt dess konkurrenskraft. Den visar att integrationen på den inre marknaden fortsätter men har saktat ned. Även om bristen på överensstämmelse har förbättrats finns det fortfarande en alltför stor fragmentering när det gäller varor och tjänster, och den administrativa bördan är för tung. Europa riskerar att hamna på efterkälken på innovationsområdet. De privata och offentliga utgifterna för forskning och utveckling underskrider fortfarande utgifterna för andra aktörer. Företagen kämpar för att expandera och riskkapitalets roll är fortfarande mycket mindre än i konkurrerande ekonomier. Sysselsättningsgraden ökar, men det råder fortfarande brist på kvalificerad arbetskraft. Digitaliseringen går framåt, vilket framgår av införandet av digital

¹³⁰ EU-tullar på import av batterielfordon från Kina.

¹³¹ Bilagan ger en global kgrund till handel och leveranskedjor och redovisar översiktligt de resiliensåtgärder som vidtagits av USA, Förenade kungariket, Kina, Japan, Indien, Kanada, Australien, Sydkorea, Singapore och Taiwan.

¹³² Analys utförd genom Europeiska kommissionens nya index för extern sårbarhet, en sammansatt indikator som har utformats för att bedöma extern sårbarhet med avseende på produkter, sektorer, leveranskedjor och ekonomin som helhet. Den kvantifierar ekonomins sårbarhet för externa chocker med poäng från 0 (låg sårbarhet) till 1 (hög sårbarhet). Indexet bygger på två pelare: den första är inriktad på risker till följd av utländska beroenden och undersöker koncentrationen av handelsflöden och beroendet av utländska marknader, medan den andra är inriktad på risker till följd av en svag global marknadsställning och utvärderar styrkor och svagheter med avseende på konkurrens genom prisskillnader och relativa komparativa fördelar.

¹³³ Europeiska investeringsbanken, [EIB Investment Survey](#).

¹³⁴ Europeiska investeringsbanken, <https://www.eib.org/en/publications/20240179-navigating-supply-chain-disruptions>.

¹³⁵ Europeiska kommissionen, [Råvarudiplomati](#).

¹³⁶ Europeiska kommissionen, [Global Gateway](#).

teknik, men ännu inte tillräckligt snabbt. På samma sätt går utfasningen av fossila bränslen inom industrin och energisystemen samt cirkulariteten framåt, men bör påskyndas. De höga energipriserna tynger ned EU:s konkurrenskraft. Offentliga och privata investeringar lyckas inte alltid nå de mest lovande teknikerna och sektorerna. Europa gynnas av att vara en mycket öppen ekonomi men strategiska beroenden förtjänar noggrann övervakning.

Det finns stor potential att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft och att fullt ut frigöra styrkan och potentialen för EU:s inre marknad genom att på ett beslutsamt sätt ta itu med de beskrivna problemen och hindren. Man måste ta itu med företagets svårigheter att expandera, förnya sig och öka produktiviteten. Eftersom många av drivkrafterna för konkurrenskraft är nära sammanlänkade kommer det att krävas ett sammanhängande och strategiskt tillvägagångssätt för att främja Europas konkurrenskraft och välbefinnande, särskilt i ett besvärligt geopolitiskt sammanhang.

Den årliga rapporten om den inre marknaden och konkurrenskraften kommer att ligga till grund för den politiska diskussionen om konkurrenskraft och välbefinnande och bidra till de kommande stegen för politiska åtgärder. Denna rapport tillhandahåller en gemensam diagnos och pekar på politiska prioriteringar för industripolitiken, särskilt för den kommande givningen för ren industri och för den inre marknaden, i synnerhet för den kommande strategin för den inre marknaden. Konkurrenskraftskompassen beskriver dessutom ramen för kommande politiska åtgärder för att stärka EU:s konkurrenskraft och tillväxt. Dessutom kommer denna rapport att ligga till grund för diskussionerna i Europeiska rådet, rådet (konkurrenskraft) och Europaparlamentet samt med medlemsstaterna. På samma sätt kan den fungera som grund för nära samarbete och dialog med berörda parter, inklusive företag. Rapporten kommer att bidra till diskussionerna inom ramen för den europeiska planeringsterminen och om samordningsverktyget för konkurrenskraft, konkurrenskraftsfonden och nästa fleråriga budgetram. Sammanfattningsvis möjliggör denna rapport en noggrann övervakning av EU:s konkurrenskraft så att de olika europeiska aktörerna kan följa framstegen och fastställa politiska prioriteringar på årsbasis.